

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Censuris, In Qua Sex Disputationibus De Poenis Ecclesiasticis, deque
Irregularitate fusè tractatur, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

XXIII. De excommunicationibus summo Pontifici in Decreto iuris reseruatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76667)

de legitima videatur intelligendus. Atque ita tradit Suar. disp. 21. de censur. sect. 3. num. 1.

Terzio addit Pontifex Sacerdotem sine legitima facultate ab iis censuris absolventem ipso iure excommunicatum esse, cuiusque absolutionem esse nullam. Quae excommunicatio etsi olim reservata fuerit teste Caetano, verbo Excommunicatio cap. 7. arramen iuxta tenorem Bullae praesentis Urbani VII. nullam continet reservationem, quidem post reservationem praecedenti clausula appositam, quae ad subsequenda non extenditur statuta est, Vt docuit Nauarr. capit. 27. numero 74. Toler. lib. 1. cap. 3. in 7. Suar. disp. 21. de censur. sect. 3. m. 6. Sayrus lib. 3. thesauri, cap. 25. num. 7. Filiucius tract. 16. c. 7. q. 8. num. 124. Duardus de absolut. ab excommunicat. bullae, lib. 3. §. 3. q. 1. num. 2. Alterius disp. 22. cap. 3. dub. 2. col. 7. Antonius de Soufa cap. 24. disp. 101. num. 3. Bonacia disp. 1. de censur. q. 22. pun. 3. num. 8. Quod si absolvens ab his censuris extra Urbem, in Italia tamen existat excommunicationem incurrit reservatam ex decreto Clement. VIII. & declaratione Cardinalium edita anno 1601. die 9. Mensis Ianuarij, quae incipit Sacra Congregatio, dummodo absolutus praetereat privilegium a Sede Apostolica concessum. Alias si ex malitia, vel ignorantia, aut in Urbe, vel extra Italiam ab excommunicationibus absolutus sub decreto, & reservatione Clement. non continetur. Vt aduertit Bonac. disputat. 1. de censur. q. 22. puncti. numero 9.

Quarto declarat Pontifex quaecumque absolutionem etiam solemniter ab ipso faciendam non comprehendere, nec iustagari his excommunicatis per Bullam, nisi prius a praesentibus cum vero proposito veteris similia non committendi deliterint; & merito quia impoenitenti absolutio concedenda non est. Imo qui constitutiones, pragmaticas, leges, & decreta liberata Ecclesiastica contraria fecerunt, non sunt absolventi nisi prius ea publice reuocauerint, & ex archiepis, seu Capitularibus, locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur deleri, & callari; ac summum Pontificem de reuocatione certiore fecerint. Quod si contra factum fuerit, nullus effectus erit absolutio, vtpote data abque facultate, quae non censetur concessa, nisi ea conditione posita. Additque Pontifex se protestari, notisque omnibus facere per absolutionem solemniter factam, aut quocumque alios actus contrarios tacitos, vel expressos, ac etiam per patientiam, seu tolerantiam suam, vel successorum quatuordecim tempore continuatam in omnibus, & singulis contentis in Bulla, & quibuscumque iuribus Sedis Apostolicae, ac S. Romanae Ecclesiae vndeque, & quandocumque quaesitis, vel quaerendis, nullatenus praediacare posse, ac debere.

Quinto reuocat Pontifex omnia privilegia etiam in vi contractus concessa, quae dispositioni huius Bullae contraria fuerint. Ex qua reuocatione colligitur ferè nulla privilegia subsistere, quae Bullae dispositioni derogent. Vide quae dicta sunt in 3. de leg. disp. 4. §. 2. vbi de privilegij reuocatione, & cessatione.

Sexto praecipit Pontifex Patriarchis, Episcopis, Praelatis, aliisque locorum Ordinariis, vt cum primum ad suas manus processus huius Bullae peruenerint, seu eorum habuerint notitiam, publicati faciant semel in anno, aut pluries (si id sibi expedire visum fuerit) in Ecclesijs suis quando maior fuerit populi conuentus. Quod praecipit obligat Praelatos sub mortali, vt constat ex illis verbis. In virtute sanctis obedientiae, districte praecipiendo mandamus. Neque ab hoc praecipio excusari possunt, nisi graue damnum ex publicatione timeant. Vt tradit Sayrus lib. 3. thesauri, cap. 25. num. 12. Alterius lib. 5. disp. 22. cap. 6. ad finem; neque dissentit Bonac. disp. 1. de censur. bullae quae §. 2. p. 6. num. 3. satis faciunt tamen huic obligationi, si vniuersique in sua Ecclesia maxime publicationem faciant. Vt docet Alterius lib. 5. disp. 22. c. 6. vers. 14. Neque obest Textum vbi plurali numero in Ecclesijs suis, quia id factum est eo quod plurali numero Patriarchas, Episcopos &c. nominarat, & vt singula singulis correspondere dixit in Ecclesijs suis, hoc est omnes in suis Ecclesijs & quilibet in Ecclesia sua.

Septimo inquit Pontifex, Patriarchas, Episcopos, Archiepiscopos, aliisque locorum Ordinarij, & Ecclesijs Praelatos, necnon Rectores, ceterisque curam animarum exercentes, ac Presbyteri seculares, & quorumvis Ordinum regulares ad audiendas peccatorum confessiones, quauis auctoritate deputati, transumptum praesentium litterarum penes se habeant, easque diligenter legere, & percipere studeant. Ex his verbis constat quoslibet curam animarum ex officio exercentes, tamen sacerdotali dignitate insigniti non sint. Itemque quoslibet Presbyteros, seculares, vel regulares ad confessiones audiendas deputatos obligatos esse transumptum Bullae penes se retinere, hoc est in sua Ecclesia, vel domo habere, illudque diligenter legere, & percipere, alias illius tentio vana esset, & inuulsi.

Sed an haec obligatio habendi Bullae transumptum grauis sit? Non conueniunt Doctores; Hugolin. in praesenti 3. p. 67. n. 3. Duardus lib. 3. §. 8. q. 1. num. 3. Bonac. disp. 1. de censur. bullae. q. 22. p. 7. num. 5. censent obligare sub mortali, quia verba im-

peratiuo modo prolata in legibus praecipit continent. Retentio autem Bullae illiusque diligens lectio, & perceptio imperatiuo modo in Bulla profertur ibi: Penes se habeant, studeant &c. ex alia parte materia grauis esse videtur; vtpote animarum cura; & regimini non leuiter necessaria. Ergo.

Nihilominus censo satis probabilem esse sententiam Alterij lib. 5. disp. 22. cap. 7. col. 3. Anton. de Soufa cap. 18. num. 2. asserentium ex vi Bullae non esse obligationem grauem habendi, vel legendi eius transumptum. Moueor quia esto plerumque verba imperatiui modi obligationem praecipit inducant, si materia grauis est. Vt docet tract. 3. de legib. disp. 1. pun. 9. num. 3. & leg. At in praesenti non videtur esse grauis materia, neque maxime necessaria ad finem a Pontifice intentum, cum possit hic facile obtineri, quin Bullae transumptum apud te habeas: ex eo namque quod apud alium sit, ipseque tibi omnia ibidem contenta referat, illorum notitiam perfectam habere poteris. Praeterea, si Pontifex veller sub mortali obligare ad hanc retentionem, & lectionem, vt quid omisit illa verba: In virtute sanctae obedientiae, quae superiori clausula appoluerat? Tacite enim ea omissione indicauit longe minori obligatione astrictos esse curam animarum habentes, alioque Presbyteros ad retinendum transumptum, quam astricti sunt Praelati ad illius publicationem. Adde tempore Pij V. huiusmodi clausulae verbum praecipitum addebatur, qua additione manifeste indicabat alia verba praecipitum non continere; alias superflua esset additio. At in his Bullis ea additio subtrahita est, & verba in communi significatione relicta. Ergo ex se praecipitum non continet.

Verum esto ita sit, ex officio tamen fideles regendi, corumve confessiones audiendi obligatio grauis tibi adesse potest retinendi transumptum, illudque legendi, si id iudicis necessarium ad perfectam illius notitiam. Hanc enim sub graui culpa habere debes, ne te periculo exponas alicuius erroris, & absolutionis indebitae.

Octauo addit Pontifex Bullae transumptis etiam impressis fidem adhibendam esse tam in iudicio, quam extra, dummodo Notarij publici manu subscripta sint, & sigillo Iudicis ordinarij Romanae curiae, vel alterius personae in dignitate Ecclesiastica constitutae munita. Vtraque conditio requiritur, subscriptio publici Notarij, & sigillum personae in dignitate constitutae. Vt aduertit Sayrus lib. 3. cap. 25. in fine. Bonac. disp. 1. q. 22. p. 7. num. 9. Is autem dicitur in dignitate constitutus, cui ex munere competit iurisdictio in Ecclesiasticis personis, iuxta leg. honor. ff. de numer. & honorib. Cap. cum accessissent, de constitut. & c. ad aures de Rescriptis.

Vltimo profert Pontifex indignationem Dei, & sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli incurram ab iis qui Bullae exemplar ausu temerario praesumpserint infringere, hoc est rumpere, & deluere, vel ei contraire, tum impediendo publicationem, eiusque obseruationem, tum negando eius obligationem. Ob has tamen actiones nulla poena ipso iure fertur, sed arbitrio Pontificis grauius venit delinquens puniendus.

PUNCTVM XXIII.

De excommunicationibus summo Pontifici in Decreto iuris reseruatis.

Vnica tantum est excommunicatio reservata in Decreto per Gratianum collecto, namque ea quae fertur in Canonibus si quis suadente 17. q. 4. aduersus eos qui manus violentas in Clericum, vel Monachum iniiciunt. Quae sic se habet. Si quis suadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum iniecerit, anathematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum illum presumat absolueri nisi mortis urgente periculo, donec Apostolico conspectui praesentetur, & eius mandata recipiat. Vt igitur haec excommunicatio plenè intelligatur, plura sigillatim excutienda sunt. Primum qui nomine Clerici, vel Monachi comprehendatur, ob quorum vexationem in iuriosam excommunicatio contrahatur. Secundò quas actiones haec excommunicatio comprehendat. Tertio, quis possit ab ea excommunicatione absolueri.

§. I.

Qui veniant nomine Clerici, vel Monachi in praedicto Textu?

- 1 Expenditur qui veniant nomine Clerici?
2 Plures censent omnia requisita, vt Clericus fori privilegio gaudeat, requiri etiam, vt privilegio Canonis possidat.
3 Contrarium videtur verius.
4 Fundamento opposito sit satis.

- 5 *Privilegium Canonis, & fori excluduntur Clerici coniugati, dum habitum, & tonsuram non deferunt.*
- 6 *Item bigami bigamia vera, & interpretativa in minoribus constituitur, secus in sacris.*
- 7 *Item Clerici qui de facto habitu Clericali grauibus criminibus se immiscerunt.*
- 8 *Item Ioculatores, Goliardae, aut Bufones.*
- 9 *Item exercentes officium Carnificum, Macellariorum, &c.*
- 10 *Item qui ter ab Episcopo moniti habitum Clericalem depositum assumere nolunt.*
- 11 *Aliquibus placet supradictos non priuari privilegio fori, quousque degradentur, si in sacris sint constituti.*
- 12 *Dicendum est requiri authenticam declarationem incorrigibilitatis.*
- 13 *Veniunt nomine Monachi Religiosi utriusque sexus veram professionem emittentes, imò & Noniti.*
- 14 *Item Fratres tertij Ordinis D. Francisci vitam in communitate gerentes.*
- 15 *Equites S. Iohannis hoc privilegio gaudent.*
- 16 *De aliis, consuetudini est standum.*

Nomine Clerici veniunt non tantum ij, qui characterem sacrum habent, sed qui Ordines minores receperunt, imò & qui primà tantum tonsuram fuerint initiati. Vt constat ex c. cleri. 2. dist. 8. c. cum coniugati de atate, & qualitat. Quod ad hoc verum est, ut esto sint excommunicati, suspensi, irregulares, aut verbaliter depositi hoc privilegio non priuantur, sicuti communiter notant Doctores in capite ex parte de Clerico coniugato: & tradit Tollet. lib. 1. cap. 31. num. 8. Coninch. dist. 14. de excomm. dub. 15. numero 157. Sayrus lib. 3. thesauri. cap. 26. num. 8. & 9. Secus verò realiter degradati, ij enim omni privilegio Clericali privati sunt, Cap. degradatio de Pœnis, in 6.

Sed an initiati primà tonsuram, vel minoribus Ordinibus teneantur tonsuram, & habitum Clericalem communiter gestare, & insuper ex licentia Episcopi alicui Ecclesie inferuire, vel in aliqua publica academia litteris vacare, ut prædicto Canone protegantur? Non conveniunt Doctores. Nam Man. Rodrig. lib. 1. sum. cap. 80. num. 17. Florian. de Solis tract. de cens. lib. 2. cap. finali, num. 14. Bañes 2. 2. q. 12. artic. 1. diff. cult. 3. dicto ultim. Suar. de censur. dist. 22. sect. 1. num. 11. Agid. Coninch. dist. 14. de censur. dub. 15. num. 164. & probabile reputat Paul Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. numero 4. censent omnia illa requisita esse, ut locus sit Canonis privilegio. Mouentur quia ex Conc. Trident. sess. 23. cap. 6. de reformat. ea omnia requiruntur, ut Clerici in minoribus constituti privilegio fori gaudeant. Sed Privilegium Canonis inferius est fori privilegio, quippe privilegium Canonis iure tantum positum est introductum: privilegium verò fori ex iure Divino provenit. Ergo Clerico cui non competit privilegium fori, nec Canonis privilegium competere debet. Deinde Trident. dicto cap. 6. sub privilegio fori Canonis privilegium videtur comprehendisse; siquidem refert c. unico de Clericis coniugatis, in 6. ubi Pius II. expressè de privilegio Canonis loquitur.

Nihilominus contrariam sententiam veriore reputo cum Navarr. lib. 5. consil. tit. de privilegio. cons. 24. edit. 2. Molina tract. 3. de inst. dist. 54. numero 9. Stephanus Dauila 2. punct. cap. 1. dist. 2. dub. 9. concl. 3. Hieronym. Gonzalez in reg. 8. cancell. gloss. 5. §. 5. num. 7. & Fauct Clarus lib. 5. sententiar. §. fin. q. 36. num. 19. Moueor, quia iure communi Clerico in minoribus Ordinibus constituto concessum erat privilegium Canonis, tamen alicuius Ecclesie seruitio addictus non fuerit, neque in aliqua schola ex licentia Episcopi versaretur. At Conc. Trident. solum restrinxit privilegium fori, ergo privilegium Canonis sub dispositione iuris communis relictum est, iuxta leg. præcipimus. Cod. de appellationsib. sunt enim hæc privilegia omnino distincta. Atque ita declaravit sacra Cardinalium Congregatio, prout Gonzalez refert in hæc verba: Clerici qui in hoc decreto Concilij privilegio fori priuantur, privilegio tamen Canonis non intelliguntur priuati.

Neque fundamentum contrarium videtur. Nam esto privilegium Canonis inferius sit privilegio fori, est tamen magis necessarium personis Ecclesiasticis, & earum statui, cum grauius offendantur ex vexatione personali, quam ex forensi iudicio. Præterquam quòd privilegium fori cedit aliquoties in diminutionem laicæ potestatis: at privilegium Canonis in nullius cedit præiudicium. Ergo mirum non est plures conditiones pro privilegio fori requiri, quam pro privilegio canonis. Conc. Trident. verò si benè perpendatur nobis contrarium non est; non enim dixit seruandam esse constitutionem Bonifac. VIII. in cap. Clerici, de clericis coniugatis in 6. pro omnibus Clericis, sed pro Clericis coniugatis, hi enim nec privilegio fori, nec Canonis gaudent, nisi conditiones à Conc. Trident. præscriptas obseruent, ut statim dicam.

Quapropter à privilegio Canonis, & fori excluduntur Clerici coniugati dum habitum, & tonsuram non deferunt, iuxta

Textum in dicto c. unico de clericis coniugatis in 6. & insuper sententia alicuius Ecclesie ex Episcopi deputatione non vacans. Sicuti ex communi docet Coninch. dist. 14. dub. 14. num. 158. Paul. Layman. lib. 1. sum. tr. 5. part. 2. c. 5. n. 4. Bonac. r. 1. dist. 2. de excomm. q. 4. p. 3. num. 1.

Secundò excluduntur bigami bigamia vera, & interpretativa in minoribus Ordinibus constituti, quia ij omni privilegio denudantur, ideòque gestatio tonsuræ, habitus Clericalis illis interdicitur. Capite unico, de Bigamis in 6. & notant ibi Glossa verbo bigamus. Coninch. numero 157. Molina tract. 3. dist. 54. num. 8. Paul. Layman. cap. 5. numero 4. Bonacina dicto pun. 3. num. 6. & t. 3. de censur. in part. dist. 2. q. 3. pun. 6. sect. 3. num. 3. & segg. Secus verò dicendum est de bigamia similitudinaria, ut videm Doctores aduertunt. Quod si Clerici bigami sacris sunt initiati vel ex dispensatione, vel illegimitate hoc privilegio Canonis gaudent, quia Textus in capite unico de Clericis coniugatis in 6. & capite unico de Bigamis in 6. expressè loquuntur de bigamis in minoribus constitutis. Et tradit Glossa dicto capite un. de bigamis. Syluest. verbo bigamus, quasi. 8. Molina disputat. 54. numero 8. Layman. supra.

Tertio excluduntur ab hoc privilegio canonis Clerici qui deferto habitu Clericali grauibus criminibus, vitio tyrannidi, & seditioni, alisque facinoribus se inuerecundè immiscerunt ex Textu in capite, perpendimus. Capite cum non ab homine, de sententia excommunicat. Et notat Navarr. capite 27. numero 81. Suarez disputatio. 22. de censur. sect. 1. numero 14. Coninch. disputatio 14. dubit. 15. numero 157. Quod à fortiori procedit. Si in crimen assassini incidere, iuxta Textum in capite 1. de homicidio in 6. Et tradit Syluest. verbo assassini, quasi. 3. & 4. Couarru. lib. 2. var. c. 20. n. 10. Julius Clarus §. finali. q. 36. num. 30.

Quartò excluduntur Ioculatores, Goliardae, aut Bufones, si per annum huic ignominioso officio vacauerint, argum. capite unico, de vita, & honest. Clericor. in 6. Et tradit Suar. dicta sect. 1. numero 14. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. capite 5. numero 5. Molina tract. 3. disputat. 54. numero 6.

Quintò excluduntur exercentes officium Carnificum, Macellariorum, Tabernariorum, modò coniugati sint, vel habitum Clericalem dimiserint, atque ter moniti ab Episcopo non desiterint, vel si postquam desiterint idem officium reassumunt. Quod si coniugati non sint, habitumque clericalem retineant; si privilegio Canonis & fori quoad personas non priuantur, sed solum quoad eorum bonitatem ut eorum negotium non sit defendendum à iudice Ecclesiastico, sed seculari, & instar secularium solueri debent iuxta. Sic habetur Clemens. 1. verbo tertio, de vita, & honest. Cleric. Et notavit Suar. dicta sect. 1. num. 15. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. capite 5. numero 4. Molin. d. tract. 3. disputat. 54. numero 7.

Sextò excluduntur qui ter ab Episcopo moniti habitum Clericalem depositum reassumere nolunt, vel ab officio vili non desistunt, vel secularibus negotiis se immiscerunt, iuxta textum in capite in audientia. Capite coniugati, de sententia excommunicat. Neque sufficit vna monitio pro tribus, sed necessarii tria, specialis, & nominatim adhibenda est. Vti ex Clemens. 1. verbo tertio, de vita, & honest. Clericor. notat Suar. dicta sect. 2. numero 14. Molin. disputat. 54. num. 1.

Sed an ij Clerici criminosi, Ioculatores, incorrigibiles in sacris sint constituti privilegium fori ipso iure amittant? Non est constans sententia. Nam Ioann. Monach. in addit. Glossa, ad cap. 1. de vita, & honest. Clericor. Ioann. Lupus tit. de libert. Ecclesiast. 2. part. quest. 5. num. 5. & quest. 8. numero unico. Suar. in lib. 4. de defens. fidei adversus Regem Angliæ. cap. 17. numero 24. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. numero 4. negatiuam partem tenent, eo quòd sentiant Clericos in sacris constitutos privilegio fori gaudentes, quousque deprædentur realiter, vel per sententiam iudicis eo privilegio denudentur. Colligiturque ex capite cum non ab homine de iudicis, ubi post incorrigibilitatem remittitur potestati seculari Clericus puniendus. Non igitur ipso iure ab incorrigibilitate privilegio fori priuatur, consentitque cap. ut fama, 35. de sententia excommunicat. ubi laicis conceditur potestas capiendi incorrigibiles non tanquam propriis Iudicibus, sed tanquam Ecclesie ministris, cui illi Clerici adhuc subiecti sunt. Contrarium videtur affirmasse Glossa in cap. 1. de Apostatis. Couarru. pract. quasi. cap. 1. numero 2. Julius Clarus, dicta quest. 36. num. 23. eo quòd trias monitio sententiæ degradationis, seu priuationis videatur æquialere.

Ego verò dicendum existimo requiri necessariam authenticam declarationem incorrigibilitatis, & regulariter sententiam degradationis, seu priuationis. Vti latius probaui tractat. dicta de immunitat. personar. Ecclesiasticar. punct. 6.

Nomine Monachorum veniunt Religiosi utriusque sexus

nam veram professionem emittentes, quam alij vocati Conuerti, quippe vera professionem in aliquibus Religionibus non emittunt. Vt colligitur ex cap. ex tenore, capit. de monialibus, de sententia excommunicat. Et tradit Glossa in cap. non diuini verbo conuersos. Nauarr. capit. 27. num. 79. Iulius Clarus lib. 5. sentent. §. finali. quest. 77. num. 5. Molina tract. 3. disp. 5. num. 4. Quinimo etiam Nouitij, vt potest in via ad Religionem suscipiendam predicto priuilegio gaudere, ex Textu in cap. religiosi de sententia excommunicat. in 6. & tradunt Doctores relati. Neque ab hoc priuilegio excluditur Religiosus bigamus, siquidem nullo iure constat priuilegio Religiosis concessio priuati, sicuti constat priuati priuilegio clericali. Sic ex communi sententia tradit Syluest. verbo bigamus, q. 8. Sayrus lib. 3. cap. 27. n. 3. Bonac. 1.1. disp. 2. de excommunicat. quest. 4. p. 3. n. 8. & 2. de excommunicat. in part. disput. 2. q. 2. pun. 6. sect. 3. num. 8.

14 Deinde Fratres tertij Ordinis D. Francisci, & Dominici vitam in communitate gerentes, & habitum religionis gestantes hoc priuilegio canonis, imo fori gaudent, quia esto veri Religiosi non sint, Religionis tamen statum imitantur, ideoque priuilegiu Religiosis concessum vt potest fauorabile ad ipsos extenditur. Sicuti ex communi notat Felin. in capite 2. de foro competent. Nauarr. cap. 27. num. 79. Tolet. lib. 1. cap. 3. in sum. 10. Suar. disput. 22. sect. 1. num. 20. Molin. tract. 3. de iustit. disp. 50. num. 4. Carol. de Grassis de effectu cleric. effectus 1. numero 92. Bonacina locis supra citatis, Secus vero dicendum est de his Fratribus qui in propriis domibus commorantur, et si suaque bona Religionis obtulerint, habitumque illius gesserint. Sicuti notauit Rodrig. titul. 2. regular. quest. 6. §. 1. art. 5. Miranda in manuali Pralat. 1.1. quest. 2. g. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 4. circa finem, decisumque est a Leone X. vt refert Rodrig. supra. Idem ferè dicendum est de Eremitis, qui si sub aliqua regula, & obedientia vitam agent edito pauperatis, vel obedientia voto, vel pacto initio hoc priuilegio protegentur. Secus vero si nullam ex his obligationem susceperint, tamen ex commissione Episcopi aliquid Ecclesie inseruiant, & habitum gestent singularem, quia non firmum, & stabilem modum viuendi habent, cum pro libito possint ab eo recedere. Sic tradit Mol. disp. 50. num. 4. Rodrig. quest. regul. q. 63. art. 4. Suar. disputat. 22. sect. 1. num. 22. Regid. dub. 15. num. 164. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 4. in fine. Carol. de Grassis effectus 1. num. 104. Bonac. alius relatis, titul. 1. disp. 2. de excommunicat. q. 4. pun. 3. in fine. & titul. 3. de cens. in part. disputat. 2. quest. 3. pun. 6. sect. 3. in fine.

15 De Commendatariis laicis Ordinis S. Ioannis, D. Iacobi Alcantarae, Calaruae: Et idem est de Commendatariis Ordinis Christi in Lusitania, & S. Lazari in Sabandia, S. Stephani in Florentia, & aliis similibus grauis controuersia est inter Doctores, num hoc priuilegio canonis fruuntur? Et quidem de Equitibus S. Ioannis certissimum esse debet hoc priuilegio gaudere, quippe sunt veri religiosi absolutam castitatem, Paupertatem, obedientiam uocentes, ideoque in cap. canonica de sententia excommunicat. auertur quod si inuicem percellerint a Priore conuentus abfoluantur, sicuti alij Religiosi Atque ita tradit Nauar. lib. 5. consistor. de regular. rit. vol. 1. 3. Molina tract. 3. disp. 50. num. 5. Azor. 1. part. instit. moral. lib. 13. cap. 4. q. 4. Carol. de Grassis de effectibus clericor. effectus 1. numero 109. Sanch. alius relatis lib. 4. sum. cap. 16. numero 11.

16 De aliis vero Equitibus, & Commendatariis esto veri Religiosi non sint, neque in communitate viuunt, affirmat Garcia de beneficiis, 1. part. cap. 4. num. 15. Bonac. 1.1. disp. 2. de excomm. q. 4. pun. 3. num. 9. Et 3. disp. 2. q. 3. pun. 6. sect. 3. num. 9. Priuilegio canonis, & fori gaudere, quia sunt vere personae Ecclesiasticae. Sed in his censio consuetudini standum esse, & priuilegia spectanda. Molina tract. 3. disp. 50. n. 5. testatur per multos annos diligenter hanc rem examinasse, reperisse nullo priuilegio canonis hos milites in Castella, & Lusitania gaudere.

§. II.

Quae personae, & ob quas actiones hac excommunicatione afficiantur?

- 1 Comprehendit omnes fideles manus in Clericum, vel Monachum iniicientes.
- 2 Actio ob quam hac excommunicatio incurritur est violenta manuum iniectio, quae grauis esse debet.
- 3 Non excusatur ab hac etiam excommunicatione, etiam si Clericus offensus consensit.
- 4 Communis est sententia seipsum vulnerantem in hac excommunicationem incurtere. Sed contrarium probabilitate non caret.
- 5 Extenditur hac excommunicatio ad mandantes, seu incitantes ad predictam offensionem.

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Part. VI.

- 6 Debet subsequi percussio, ut mandans vel consensens excommunicatione inuodetur.
- 7 Vt hac excommunicatio vitetur a mandante, vel consensente, debet fieri reuocatio mandati, vel consilij ante praetrium delictum nota a matario.
- 8 Aliquibus placet reuocationem sufficientem arbitrio prudentis excusare ab excommunicatione. Alij oppositum affirmant.
- 8 Prior sententia sustinetur, & explicatur quando censetur sufficienter mandatum, vel consilium reuocatum.
- 10 Displicet differentia inter excommunicationem, & obligationem restituendi, quam Paul. Layman. adstruere conatur.
- 11 Consensens percussioni cum posset impedire hac excommunicatione inuodatur.
- 12 Non impediens percussorem etiam si solum contra charitatem peccet in hac excommunicationem incurrit ex plurimum sententia.
- 13 Verius est debere esse obligatum ex iustitia.
- 14 Ratam habens Clerici percussorem in sui gratiam factam hac excommunicatione inuodari.

Constat omnes, & singulos fideles vtriusque sexus quouis autoritate fulgentes, hac excommunicatione inuodari, si suadente diabolo manus violentas in Clericum, vel Monachum iniecerint. Nam Textus vitur verbo si quis, quod vniuersale est, omnes comprehendit. Ex leg. qui sitibus §. 1. ff. de legatis 1. & leg. si necessarias, §. si annua, ff. de pignorat. actiōne. Neque ab hac excommunicatione exculantur etiam si pueri sint in minorique aetate constituti, modo rationis vsum perfectum habeant. Vt colligitur ex capite 1. cap. mulieres, capite pueris de sententia excommunicat. Et notauit Molina tractat. 3. disputat. 51. numero 2. Bonac. titul. 1. disputat. 2. de excommunicat. q. 4. pun. 2. & tit. 3. disputat. 2. q. 3. punct. 6. sect. 2. num. 2.

Actio autem ob quam hac excommunicatio infigitur est violenta manuum iniectio in Clericum, vel Monachum, id est in personam illius, seu res illi adhaerentes. Vnde si eum occidas, mutes, percutas, vulneres, pede, euse, fuste, imò veneno seceret propinato in hanc incidis excommunicationem, quia violentiam eius corpori intedis. Item si eum quomodocumque violenter detineas, ne ex aliquo loco egrediat, vel eum ita insequaris vt ea insectio causa fuerit se precipitem dandi, aliudve damnum sustinendi: suae enim omnes haec actiones violentae. Secus esset, si per metum verbis illarum occasio clerico esses grauis damni. Item si Clericum, conspuas, arundine percutas, puluerem in eum iactes, eius vestimenta illi adhaerentia dilaceres: nam esto haec actiones non grauius laedant corpus, laedunt tamen honorem ideoque hac excommunicatione puniuntur. Vt colligitur ex cap. nuper de sententia excommunicat. cui consentit. lex apud Labbeonem, ff. de iniuriis. Et in his conueniunt Doctores, vt videre est apud Syluest. verbo excommunicatio 6. à numero 5. Caiet. eodem cap. 10. Nauarr. cap. 27. numero 77. Molina, tractat. 3. disputat. 51. numero 1. Sayrum cap. 26. à num. 1. Auilam 2. part. cap. 5. disp. 3. dub. 12. Bonaciam 1.1. disp. 2. de excomm. q. 4. pun. 1. §. 1. per totum. & 1.3. disp. 2. de censur. extra bullam. q. 3. punct. 6. sect. 1. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 5.

Debet autem actio ita grauis esse, & statui Clericali iniuriosa, vt seclusa excommunicatione arbitrio prudentis sufficiat ad peccatum mortale constituendum. Vt colligitur ex cap. Nemo. 11. q. 3. & ex illis verbis Textus: Suadente diabolo. Et tradit ex communi sententia Suar. disp. 22. sect. 1. num. 274. Mol. tr. 3. disp. 51. n. 8. Coninch. disp. 14. dub. 15. n. 190. Auila dub. 13. Bonac. & Layman. loc. alleg.

Neque ab hac excommunicatione excusatur sic Clericum offendens, esto offensus offensionis consentiat, quia si offensio est iniuriosa, & status Clericalis dehonellatua; eius consensus nullus est, ac proinde impedire nequit excommunicationem in honorem Clericalis status constitutam. Vt ex communi notat Caiet. verbo Excommunicatio, cap. 10. Sayrus lib. 3. thesauri, c. 26. n. 15. Suar. disp. 22. sect. 1. n. 58. Coninch. disp. 14. dub. 15. num. 168. Filiucius tract. 1. 5. cap. 1. q. 7. n. 33. Bonac. 1.1. de censur. disp. 2. q. 4. pun. 2. num. 5. Mol. tract. 3. disp. 51. num. 3. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 5. & alij apud ipsos. Ipse autem offensus ex eo quod huius iniuriosae actioni consensum praestet, hanc excommunicationem non incurrit quia non permittens offensionem, sed offendens opere, vel consilio, aut mandato excommunicatur. Vt ex communi notant Syluest. Nauarr. Molina. Suar. Bonac. Sayrus, loc. alleg. & colligitur manifeste ex cap. contingit de sententia excommunicat. vbi Pontifex decernit hunc consentientem esse excommunicandum, ibi. Si quis Clericus post prohibitionem huiusmodi sponte se subiecerit, excommunicatur. Ergo ipso iure excommunicatus non est.

At si quis seipsum malitiosè occidat, aut vulneret, vel sui occidat

FI OCCISIO

occlusionem, aut vulnerationem iniuriosam consulat, aut præcipiat, communis sententia docet in hac excommunicationem incurrere, quia de ipso verificatur violentas manus in Clericum iniicere. Sic Panormit. in dicto cap. contingit. Nauarr. capit. 27. num. 78. Sayrus lib. 3. cap. 26. num. 20. Molin. disp. 5. 1. num. 4. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. numero 5. Suar. disp. 12. sect. 1. num. 59. Coninch. disp. 14. dub. 15. numero 170. Bonac. 1. 1. disp. 2. de excommunicat. q. 4. pun. 2. in fine. & tit. 3. de censur. in part. disp. 2. q. 3. pun. 6. sect. 2. in fine. Tamen si contrarium non improbabiliter sustineri possit, teste Suar. & Bonac. loc. allegatis. Quippè Pontifex videtur locutus de tertia persona offendente, & ab offenso distincta. Vt colligitur ex illis verbis; *si quis suadente diabolo, manus violentas in Clericum iniicit, &c.*

5 Porro est ex prædicto Textu Si quis suadente diabolo, solum comprehendantur physice Clericum, vel Monachum offendentes: at ex aliis capitibus iuris hæc excommunicatio extenditur ad mandantes, seu precibus, & promissis incitantes ad prædictam offensionem. Vt habetur cap. mulieres. §. illi, de sententia excommunicat. Item ad ratam habentes offensionem suo nomine factam, Cap. cum quis de sententia excommunicat. Et licet in nullo Textu reperiat expresse consulentes, auxiliūve præbentes hæc excommunicatione inodari, nihilominus Doctores communiter sub consentientibus eos comprehendunt. Satis enim consentit operi, qui illud consiliū, cuiusque executioni auxiliū præbet. Quinimò cito in dicto cap. quanta, solum sermo fit de consentientibus iis qui manus violentas in Reiores Ecclesie iniiciunt, ac communis sententia extendit ad consentientes percussioni cuiusvis clerici vel monachi. Vt videre est in Nauart. c. 27. n. 78. Coninch. disp. 14. dub. 15. n. 172. Sayro cap. 26. a numero 22. Molina tract. 3. disp. 52. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. a num. 5. Bonac. de censur. in part. disp. 2. q. 3. punct. 6. sect. 1. §. 2. initio.

6 Igitur mandans, consulens, & fauens Clerici percussioni hæc excommunicatione inodatus, dummodò percussio subsequatur, subsecutaque fuerit ex vi mandati, consilij, vel fauoris, quia hæc actiones tanquam accessorie prohibentur. Unde cessante actione principali, scilicet percussione accessoria non puniuntur. Ex alia parte cum solum puniantur, quia actionem principalem causant, necessariū requisitum est, vt ex vi illarum actio principalis subsequatur. Sicut docet Molina tract. 3. disputatio 52. numero 2. 8. 9. Nauarr. cap. 27. num. 5. 1. Coninch. disp. 14. dub. 15. num. 175. Bonac. supra. num. 2. Layman a num. 6. Et colligitur ex dicto cap. mulieres, de sententia excommunicat. ibi: *quia is commisit verò cuius auctoritate, vel mandato delictum committi probatur.* Requiritur ergo mandatum, & idem est de consilio, & fauore causam esse delicti. Et quidem nisi de contratio constet id semper præsumendum est, vt bene notauit Coninch. supra.

7 Quod si posito mandato, vel consilio penitentia ductus reuocet ante patratum delictum; quamvis Glossa in cap. cum quis de sententia excommunicat. in 6. affirmet reuocationem etiam madatario, vel Consiliario ignotam sufficientem esse ad hanc excommunicationem vitandam, præcipue cum impossibile est ad noticiam mandatarij, vel Consiliarij reuocationem venire; eo quod non videatur credendum te affici excommunicatione, cum nullius peccati reus es, sed in gratia existis. At tamen omnino dicendum est necessarium esse reuocationem notam fieri madatario, vel Consiliario. Vri ex communi omnium sententia docet Innocent. capite ad audientiam de homicidio. Molina tract. 3. disputat. 52. numero 3. Coninch. disp. 14. dub. 15. num. 176. 181. Stephanus Dauila 2. part. cap. 5. disp. 3. dub. 7. conel. 2. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 7. Lessius lib. 2. capite 13. dub. 3. numero 17. Suar. disp. 44. de irregular. sect. 3. num. 3. Bonac. de censur. in part. disp. 2. q. 3. pun. 6. sect. 1. §. 1. numero 4. Quippè dum reuocatio mandati, vel consilij nota non est madatario, vel Consiliario præsumendi necessariū sunt ex vi mandati, vel consilij moueri. At excommunicatio lata est in eos, quorum mandato, vel consilio Clericus offenditur; ergo. Neque obest quòd eo tempore quo excommunicationem contrahis in gratia existas; quia ad contrahendam excommunicationem, sicut & irregularitatem non est opus delictum formaliter committi tempore contractionis; sufficit si antea commissum sit. Vti contingit in eo qui propinato veneno, vel fagitia emissa Clericum occidit, cuius delicti ante mortem Clerici penituit, qui non obinde ab excommunicatione, & irregularitate excusatur, quia his pœnis contrahendis sufficientem causam præstitit hæcque pœna simul cum gratia Dei compati possunt.

8 Quinimò neque ad vitandam hanc excommunicationem fat' est reuocationem mandati, vel consilij notam fieri madatario, vel Consiliario: sed opus est, vt reuocatio efficax sit, & mandati, seu consilij positi morionem tollat, alias delictum ex vi mandati, vel consilij patratum censetur. Vri docet Coninch. disp. 14. dub. 15. numero 183. Molina tract. 3.

disp. 52. num. 3. Difficultas verò est, si mandatum, vel consilium reuocet sufficienter arbitrio prudentis, at tamen madatarius vel Consiliarius illo permoctur ad facinus perpetrandum, vel quia credit reuocationem fieri non serio, & ex animo, sed fide, & ob vitandam pœnam; vel quia ratione pro reuocatione alata non desistunt præcedentes; an inquam tunc in excommunicationem incidat; Negant graues Doctores, vt incidere. Syluest. verbo Homicidium, 1. num. 11. & §. 3. num. 11. Petr. Nauarra, lib. 3. cap. 4. num. 27. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 7. ver. resolutio. Stephan. Dauila 2. part. de censur. cap. 5. disputat. 3. dub. 7. conel. 3. Mouentur quia facta reuocatione mandati vel consilij de se efficaci non est censendus madatarius, vel Consiliarius eo moueri, sed ob suam malitiam, cum reuocationi stare possit, & debeat Alij videlicet Nauarr. cap. 27. num. 37. Anton. Gomez lib. 3. resolut. cap. 3. num. 40. 44. Molin. tract. 3. disputat. 52. num. 2. 3. Coninch. disp. 14. dub. 15. num. 183. Lessius cap. 13. dub. 3. num. 18. contrarium opinantur afferentes, si madatarius, vel Consiliarius dissuaderi non potuit quin ex mandato, vel consilio moueatur ad facinus patrandum mandantem, vel consentientem in excommunicationem incidere, quia facinoris causa fuit medio suo mandato, vel consilio, quod de facto remouere non potuit. Sicuti in excommunicationem incidit qui propinato veneno Clericum occidit, tamen si diligentiam adhibuit ad damnū impediendum.

Ego verò dicendum existimo: reuocans mandatum, vel consilium sufficienter arbitrio prudentis non est censendus in excommunicationem; imò neque in irregularitatem, aut obligationem restituendi incidere; quia eo casu non debet præsumi mandatum, vel consilium causam esse delicti. Vri ex omnium sententia tradit Coninch. disp. 14. dub. 15. num. 184. Paul. Layman. lib. 1. tract. 5. part. 2. c. 5. a num. 7. Quod si roges quomodo censuris mandatum, vel consilium sufficienter reuocet? Respondeo; mandatum censendum est sufficienter reuocatum, si verbo; epistola, vel interuenio serio reuocationem madatario significet. Quinimò si amicitiam in eas cum eo cui tuo mandato damnū parabas, quia eo ipso non potest madatarius in executionem tuæ voluntatis, & in tuam gratiam delictum operari. Vt bene aduertit Molina dicta disp. 52. num. 2. Coninch. disp. 14. dub. 15. conel. 4. n. 184. At consilium non ita facile reuocatur, cum non solū auctoritate consulentis nitatur, sed rationibus ab eo propositis. Quare consulens tenetur rationes contrarium perturbantes consiliario proponere, quæ si prudentis arbitrio iudicentur sufficientes ad consilium iniquum remouendum non est censendus suo consilio causa delicti; neque in excommunicationem, vltimæ pœnam, & obligationem consulentibus impositam incidere. Vt bene Coninch. supra conel. 4. 5. Verum si adhuc tibi constet madatarius, vel Consiliarius tuo mandato, vel consilio moueri, vel quia non credit ex animo te reuocare, vel rationes reuocationis non sunt æque efficaces ad contrarium persuadendum; est probabilis sit sententia, quæ te ab omni censura, pœna, & obligatione excuset; at probabiliorum reputo sententiam, quæ te condemnat; tum quia communior. Tum quia de facto tuum mandatum, vel consilium causa fuit delicti. Nam esto malitias madatarij, vel consiliarij adesse debet, quòd reuocationi non adhaerere, at tamen dum de facto reuocationi non assentitur, mandatum seu consilium firmum persistit; causaque est delicti. Ergo excommunicatio imposita iis qui suo consilio, vel mandato in percussione Clerici concurreunt, hoc comprehendit.

Neque probanda mihi est differentia, quam astruere conatur Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 7. Speculauer. vers. deinde, inter excommunicationem, & irregularitatem, & obligationem damni illati restituendi; assent namque consulentem, seu mandantem obligatum esse ad damni illati reparationem, in defectum principalis, quantumvis consilium, seu mandatum reuocauerit, si ei constet homicidium ex mandato, seu consilio morum esse: non tamen incurrere excommunicationem consulenti, seu mandanti impositam, imò neque irregularitatem, quæ propter culpam iure Canonico decernitur. Quia obligatio restituendi naturaliter oritur ex damno iniuste illato: excommunicatio verbò, & irregularitas non naturaliter ex damno illato, sed ex iuris canonici dispositione contrahuntur. At verisimile non est ius Canonicum velle excommunicationem, & irregularitatem penali afficere eum qui consilium, & mandatum iniuste datum sufficienter reuocauit. Non inquam probanda mihi hæc differentia venit, quia nullo firmo fundamento nititur: sicut enim obligatio restituendi ex damno iniuste illato naturaliter oritur, sic excommunicatio, & irregularitas iure positio disponente ex eodem iniurioso damno ortum habet: at sicut reuocatio consilij, & mandati de facto inefficax non impedit obligationem restituendi, quia non impedit damnū ex vi illius iniuste illatum esse: sic impedit non potest excommunicationem, & irregularitatem, quæ ex iure positio ob damnū iniuste illatum ex vi consilij, vel mandati imponitur. Quapropter Doctores communit

§. III.

De causis excusantibus ab hac excommunicatione incurrenda.

- 1 Duplex causa ab hac excommunicatione excusat.
- 2 Causa excusans à peccato mortali sacrilegij aduersus censuram ab hac censura excusat.
- 3 Ex defectu deliberationis, & ex causa ludi plures ab hac excommunicatione excusantur.
- 4 Item ignorantibus probabiliter Clericum esse quem percussit.
- 5 Item qui in defensionem sui, vel alterius vulnerant, seu percussunt.
- 6 Item titulo correctionis.
- 7 Plures censent posse patrem familiam etiam in sacris constitutos, moderatè puniri.
- 8 Verius est id patri non esse concessum.
- 9 Satisfit fundamento opposito.
- 10 Hac correctio Prelatis permittitur seipso.
- 11 Spectata consuetudine per alios etiam laicos fieri correctio potest.
- 12 Etiam magistris licitum est Clericos discipulos per laicos corrigere ex probabili sententia.
- 13 Percussus Clericum cum uxore, sorore, aut filia inuenitur excusatur ab hac censura.
- 14 Debet esse hac percussio incontinenti.
- 15 Delinquentem ex industria spectantem si percussus non est improbabile te ab excommunicatione excusari.

Duplicem causam in genere statuere possumus ab hac censura excusantem; alteram prouenientem ex iure quasi naturali, alteram ex priuilegio. Quae ex iure quasi naturali, prouenit excusata peccato mortali sacrilegij aduersus censuram. Quae ex priuilegio, cum mortali peccato compatitur.

Et quidem causam à peccato mortali sacrilegij aduersus censuram excusare, à censura incurrenda æquissimum est, quia Pœna excommunicationis utpotè grauissima, imponi non debet nisi ob peccatum graue, ut omnes Doctores docent. Quapropter quoties ex circumstantia personae percussæ, vel ex modo percussione percussio non censetur grauius iniuriosa clericali statui locus huic censurae non est. Ob circumstantiam personae excusat Sotus in 4. distinct. 22. quest. 1. artic. 2. casu 2. §. cum uero, pueros Clericos rixantes, & se inuicem percussientes pugno etiam in templo; ita ut sanguis è naribus eliciatur; quia plerumque hæc iniuria inter ipsos leuis censetur, tamen aliquando grauis esse solet. Argument. capite ultimo de sententia excommunicat. Quod ex circumstantiis colligendum est, ut bene aduertit Coninch. disputat. 14. dubit. 15. numero 190. Paul. Layman. lib. 1. sum. tractat. 5. part. 2. cap. 5. numero 8. vers. altera. Molin. tractat. 3. disputat. 51. in fine. Ad idem caput reduci potest percussio Clerici priuilegio canonis priuati; quia esto illa percussio grauis sit, & peccatum mortale iniustitia constituitur, non tamen constituit peccatum mortale sacrilegij, ratione cuius hæc excommunicatio iniungitur. Vti ex omnium sententia tradit Sayrus lib. 3. thesauri. capite 27. ferè per totum. Molin. disputat. 54. Nauart. capite 27. numero 80. Bonacina de censur. in part. disputat. 2. q. 3. punct. 6. sect. 4. à num. 9.

Ex modo percussione excusantur ab hac censura primò qui ex subita passione animo non plene aduertente, vel à fortiori causa ioci, & ludi Clericum percussit, nam esto percussio aliàs grauis esset, modus quo contingit grauitatem dimittit, ne culpam mortalem attingat, nève censuram contrahat. Argum. cap. 1. de sentent. excommunicat. & docet Suar. disputat. 22. sect. 1. num. 50. Molin. tract. 3. disputat. 51. num. 7. & 8. Coninch. disp. 14. dub. 15. num. 190. Bonac. disp. 2. de censur. in part. q. 3. punct. 6. sect. 4. num. 3. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 8. & alij.

Secundò excusantur ignorantibus probabiliter Clericum esse quem percussit, quia hæc excommunicatio non propter percussorem iniustam, sed propter percussorem sacrilegam statui clericali iniuriolam statuitur: at stante ignorantia probabilis clericatus, cessat iniuria, ut manifestè colligitur ex capite si uero, & 2. de sententia excommunicat. ubi excusatur ab excommunicatione percussor clericum comam nutriendis; quia probabiliter existimare poterat percussor clericum non esse. Vt multis relatis docet Sanch. lib. 9. de maritali. disputat. 32. numero 41. Quod addeo uerum est, ut esto sic Clericum ignoranter percussiones darent operam reuoluitæ, nullatenus in hanc censuram incurterent, quia comparatione status clericalis immunes à culpa sunt: ut bene tradit Nauart. capite 27. numero 80. Couarru. capite alma mater. 1. part. §. 1. o. num. 16. Molina disp. 53. numero 1. Quinimò esto animum haberent percussendi Clericum; si tamen probabiliter ignorabant Clericum esse, quem percussit ab hac

H 2 excom

maner eodem modo ratiocinantur de pena excommunicationis, ac de pena irregularitatis, & obligatione restituendi. Vt uidere est apud Lessium lib. 2. c. 13. dub. 3. num. 17. Coninch. disp. 14. dub. 15. num. 176.

11 Porro non solum mandans, consulens, & fauens Clerici percussioni, sed qui eius percussioni consentit potens eam impedire hac excommunicatione innodatur. Vti expressè deciditur cap. quarta de sententia excommunicat. quia ut inquit Textus, eos delinquentibus fauere interpretatur, qui cum possint, manifestò facinorosi desunt obuiare. Notandaque est delictio possint, quæ necessariò requirit, ut absque graui incommodo possit facinus impediri.

12 Questio uero inter Doctores est. An ad prædictam excommunicationem incurrendam satis sit non impedire percussorem, cum possit, an insuper debeas esse ex iustitia obligatus? Caietan. uerbo Excommunicatio cap. 10. Medina Codicis de restitut. quest. 7. Sayrus lib. 3. capite 26. numero 24. Filiucius tract. 1. cap. 1. numero 31. Suar. disputat. 22. sect. 1. numero 56. censent te hac excommunicatione ligari, tamen solum ex charitate obligatus sis impedire percussorem; quia Textus in cap. quarta, absoluit, & sine restrictione loquitur de iis omnibus, qui manifestò facinorosi desunt obuiare cum possint. Addit tamen Abbas, & Holties. in suprad. capite Syluest. uerbo Excommunicatio 6. numero 5. Tolet. lib. 1. cap. 21. numero 15. Caiet. dicto cap. 10. adesse debere dolum, & malitiam, nam si ob uerecundiam, & uanum timorem non te alienis litibus immiscendi impedire percussorem omittas, hanc effugis excommunicationem.

13 Sed rectius obligationem iustitiæ ad incurrendam hanc excommunicationem requisierunt Nauart. cap. 27. num. 78. Henric. lib. 14. cap. 12. numero 7. litt. H. Auila 1. punct. de censur. cap. 3. disputat. 3. dub. 8. Coninch. disp. 14. dub. 15. num. 174. Molina disputat. 52. num. 6. Bonac. in 1. disputat. 2. de censur. q. 4. punct. 1. §. 2. numero 8. & titul. 3. disputat. 2. q. 3. punct. 6. sect. 1. §. 2. numero 7. Paul. Layman. lib. 1. sum. tractat. 5. part. 2. cap. 5. numero 6. Ducor, quia ille consensus in percussione Clerici censendus est hac excommunicatione puniri, qui secundum moralem estimationem fauor, & auxilium esse reputatur, ut constat ex illis uerbis: Eos delinquentibus fauere interpretatur: Et præterea qui statui clericali iniuriolus est. At qui solum ex charitate, & non ex officio tenetur impedire percussorem, moraliter non censetur percussioni fauere, neque iniuriolam actionem statui clericali præstare, quia omittens ex charitate solum negatiuè se habet, non posituè etiam moraliter, ideò que damna ex facinore sequuta ei non imputantur. Quod adde uerum est, ut esto ex odio, & prauo effectu omittas impedire, adhuc non ligaris excommunicatione, quia non ob prauum affectum, sed ob actionem iniuriolam hæc excommunicatio lata est, ut rectè aduertit Bonacina supra. Neque prauus effectus constituit omissionem iniuriolam, si ex se iniuriolus non est. Illi autem censentur ex iustitia obligari percussorem impedire, quibus percutientes subdantur. Vti Sayrus, Filiucius, Auila, Bonac. locis allegatis tradunt. Quinimò ille qui uidet, seu probabiliter timet nomine ipsius percussorem parandam esse, ex iustitia onere obligatus esse uidetur ad prædictum damnum impediendum: ut docuit Nauart. cap. 27. num. 21. Molina tract. 2. disputat. 79. num. 6. & tract. 3. disp. 52. num. 6.

14 Præterea ratum habens signo aliquo externo Clerici percussorem, si suo nomine, seu in sui gratiam facta est, hac excommunicatione innodatur, ac si ad illam perpetrãdam mandatum dedisset, quia ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur: ut expressè habetur capit. cum quis, de sententia excommunicat. in 6. Debet autem percussio fieri tempore quo postea illam mandare, nam si eo tempore rationis vsu careres, vel ob instantiam, vel ob amentiam, tamen si in tui gratiam illa percussio facta sit, eamque ratam habes in hanc excommunicationem non incidis, quia ea non est propria rati habitio quæ retrotrahatur, & mandato comparatur: cum mandatum esse non possit tempore parati delicti. Sicuti hæc docent Nauart. & cap. 27. num. 78. Sayrus cap. 26. num. 25. Suar. disputat. 22. sect. 1. num. 55. Molina disputat. 52. numero 4. Bonac. titul. 1. disputat. 2. de excommunicat. q. 4. punct. 1. §. 2. num. 10. & titul. 3. de censur. in part. q. 3. punct. 6. sect. 1. in fine. Neque inde inferas, si delictum paratum est tempore somni, aut ebrietatis non posse illud ratum habere, potes uerique; quia somnus & ebrietas non tollunt vsu rationis permanentem, ideòque moraliter censendus es eo tempore potuisse delictum imperare, qui poteris facile à somno excitari, & ebrietatem deponere; ut notatur Molina, & Bonacina supra.

cid. de Castro. Sum. Mor. Part. VI.

excommunicatione liberantur (quidquid in contrarium dicat Coarruu. dicto §. 10. num. 1.) quia non ob prauum effectum hac iniungitur excommunicatio, sed ob externam facilem manu iniectionem. Vti notat Molin. dicta disput. 53. num. 1. & 3. Suar. disput. 22. sect. 1. num. 54. Coninch. dub. 1. num. 197. Quod si Ioannem Clericum credas te percutere, at percus Paulum Clericum excommunicatione innodaris; quia hæc non imponitur ob percussione huius, vel illius, sed ob Clerici voluntariam percussione. At eo casu Clericum percusit voluntarie, cum percussus habitum, & tonsuram clericalem gesserit, & vere Clericus sit; tamen non sit is Clericus, quem tu percutere intendebas. Secus esset, si Paulus percussus nullatenus se Clericum repræsentaret; eo quod in habitu laicali incedebat, quo Ioannes Clericus utebatur. quia ea actio exterior non est voluntarie sacrilega, & Cericali statui in iuriosa; quippe inuincibiliter ignoras Clericum esse quem percusit, casu quo Ioannes non sit, quem percutere intendebas. Vt recte tradit Molina disput. 53. à n. 2. Paul. Layman lib. 1. sum. tr. 5. par. 2. c. 5. n. 8. Coninch. disput. 14. dub. 15. in fine Suar. disput. 22. sect. 1. num. 54.

5 Tertio liberi sunt ab hac excommunicatione qui in defensionem sui, vel alieni corporis, honoris, fame, & bonorum fortunæ Clericum aggressorem detinent, vel percutunt, quia hæc non est vis, & violentia, sed defensio. Vti deciditur capite si verò. Cap. ex renore de sentent. excommunicat. Et Clement. vnic. de homicidio. Quippe defensio non solum propria, sed cuiusvis innocenti licita est. Argum. cap. non inferenda, & alii 24. q. 3. & cap. dilecto de sent. excommunicat. in 6. Et tradunt Innocent. Abbas, & alij in casu verò. Lessius lib. 2. cap. 9. dno. 8. & seqq. Coninch. dub. 15. num. 193. Bonac. 2. 3. de censur. disput. 2. q. 1. pun. 6. sect. 4. num. 1. Hinc colliges primo posse mulierem percutere Clericum tentantem suam pudicitiam factio, vel verbis, si aliâ viâ auertere: à se non potest, quia est legitima, & iusta honoris defensio. Vt bene docet Molina tract. 3. disput. 55. num. 4. Nauarr. cap. 27. numero 105. Suar. disput. 22. sect. 1. numero 33. Auila 2. p. de censur. cap. 1. disput. 3. dub. 13. Coninch. disput. 14. dub. 15. num. 194. Paul. Layman lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 8. Bonac. de censur. in part. 2. disput. 2. q. 1. pun. 6. sect. 4. num. 1. Secundo violenter expellens è domo Clericum iniuste illam occupantem, quando aliâ viâ non potest suum ius recuperare in hac excommunicatione non incidit; quia illa expulso non est violentia, sed potius violentiæ remotio: vt notat Syluest. verbo Excommunicatio 6. num. 6. Sayrus lib. 3. cap. 27. numero 19. Molina disput. 55. numero 3. Filiucius tract. 15. cap. 1. numero 20. Bonac. tit. 3. disput. 2. q. 1. pun. 6. sect. 4. numero 1. Tertio ob eandem rationem non eris excommunicatus eo quod violenter expellas Clericum tibi honorificam sedem usurpantem; si alia via iniuriam remouere nequis: vt colligitur ex Nauarr. à contrario sensu, lib. 5. consil. tit. de sentent. excommunicat. consil. 40. Quarto immunis ab excommunicatione eris, si Clericum bona tua furantem insequaris, & ab eo violenter extrahas; quando aliâ viâ recuperare non potest; quia non inferis iniuriam, sed potius iniuriam depellis. Secus esset si iam res furatas domi haberet depositas. cæque pacifice possideret; quia eo casu non propria autoritate, sed autoritate Iudicis si id facile præstari potest, recuperandæ sunt. Sicuti aduertit Nauarr. cap. 27. num. 46. Molin. tract. 3. disput. 55. num. 3. Bonac. disput. 2. de censur. in part. 2. q. 1. pun. 6. sect. 4. numero 1. Notanter dixi, si aliâ viâ commodè nequis rem tibi ablata recuperare; quia percussio, & violentia in Clericum non alia ratione licet, nisi quatenus est necessaria ad propriam, & alieni iuris defensionem. Quinto fugientem Clericum debitorem, aut de fuga suspectum detinere poteris, vt Superiori præsentem, debitumque recuperes, quia illa detentio est proprii iuris defensio, & dani inferendi remotio. Idem est si in flagranti delicto, vel in illius probabili suspitione Iudex secularis Clericum inueniat potest eum in vinculis detinere, vt quantum possit Iudici Ecclesiastico remittat. Quinimo offensus à Clerico in euentu quo is Clericus ob offensam mittendus esset in carcerem, & puniendus, potest absque timore excommunicationis eum vinculis alligare, vt suo iudici intra 24. horas præsentet; si id necessarium est ad satisfactionem sumendam, testes examinandos, aliæque ad probationem delicti requisita. Sicuti hæc omnia ex communi tradunt Panorm. cap. cum non ab homine, de iudicij, num. 10. Syluest. verbo Excommunicatio, 5. casu 1. §. 12. Nauarr. cap. 27. num. 82. & seqq. Suar. disput. 22. sect. 1. num. 37. Molina disput. 56. numero 2. Iulius Clarus lib. 5. sentent. §. fin. q. 28. num. 6. Auila 2. p. de censur. cap. 5. disput. 3. dub. 13. casu 12. Paul. Layman lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. c. 5. n. 8. vers. tertia.

6 Quarto titulo correctionis licitum est prelato Ecclesiastico, & Magistro discipulum Clericum etiam in sacris constitutum vinculis alligare, & castigatione moderata punire, propter ratio culpæ, & qualitas personæ exigit, & consuetudine receptum est. Vti colligitur ex cap. 1. cap. ex renore. capit. cum voluntate de sententia excomm. Et notat Nauarr. c. 27. num. 81. Suar. disput. 22. sect. 1. num. 48. Coninch. disput. 14. dub. 15.

num. 190. & seqq. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 8. vers. quarta. Molina tract. 3. disput. 56. n. 4. Bonac. disput. 2. de censur. in part. 2. q. 1. pun. 6. sect. 4. num. 4. Sub magistro venit intelligendus pædagogus, & quicumque alius qui ad honestum aliquid docendum, vel in officio Clericos continentibus assistit, vt recte aduertit Molina disput. 56. n. 3. Item is cuius officio incumbit pueros turbantes Diuinum officium ab Ecclesia expellere. Quinimo senioribus Clericis concessum est leuiter in minoribus ordinibus constitutos punire, si Diuinum officium turbent. Vti constat ex cum voluntate. §. vlt. de sentent. excomm. & c. veniens, eodem tit.

De patre, alisque propinquis & consanguineis est gratia dubitatio, an filios, & consanguineos Ecclesiasticos sibi subditos possint punire? Et quidem si sicut in minoribus ordinibus constituitur, omnes conueniunt moderatè punire posse: quia sic expressè habetur in cap. cum voluntate de sententia excommunicat. At si sacris initiat; variant Doctores. Affirmatiuam partem tuetur S. Antonin. 3. part. 2. q. 1. §. 1. casu 12. Syluest. verbo Excommunicatio. 6. casu 8. Nauarr. cap. 27. num. 82. Auila 2. p. de censur. cap. 5. disput. 3. dub. 13. casu 1. Suar. disput. 22. sect. 1. num. 49. Filiucius tract. 15. cap. 1. q. 1. §. 6. Coninch. disput. 14. dub. 15. num. 192. Bañes 2. 2. q. 65. art. 2. Valera ibi q. 9. p. vnic. Bonac. alii relati 1. 3. disput. 2. de excommunicat. extra bullam. q. 3. pun. 6. sect. 4. numero 4. Moneus, quia sacri Ordo non exiit solum à patria potestate, vt compertum est, sed æquè patrii iudicij reliquit, ac auctoritas; at antea poterat pater filium moderatè corrigere, propter qualitas culpæ, & circumstantia personæ exigit, ergo etiam poterit sacris initiatur. Deinde patrifamilias penultimum est iure naturali corrigere delinquentes ex sua familia, ergo ob correctionem iure naturali concessam excommunicatio imponi non debet. Præterea magistro conceditur discipulum etiam in sacris moderatè punire, vt de comuni sententia ex c. ex renore cap. cum voluntate. §. fin. de sententia excommunicat. probatum est num. præcedenti. At pater maiorem in filium habet potestatem. Ergo quod magistro conceditur, patri denegari non debet.

Ceterum verius reputo patri non esse concessam gratia correctionis punire filium in sacris constitutum, que fuit sententia Gloſæ in dicto cap. cum voluntate, verbo inferiorum graduum. Felini, Hostiens. Panormit. Antonij de Butrio, & Zabarella ibi. Angeli, verbo Excommunicat. 5. casu 15. 10. Molina tract. 2. de iustit. disput. 228. vers. Hic tamen effectus, & tract. 3. disput. 56. num. 6. Paul. Layman. lib. 1. sum. tract. 5. part. 2. cap. 5. num. 9. & sub dubio, Soti. lib. 5. de iustit. q. 1. art. 2. Ducor. quia in canone, si quis suadente omnibus generaliter prohibitum est violentas manus in Clericum iniicere: at nulli concessum est patri correctionis gratia in filium in sacris constitutum manus iniicere violentas: quin potius colligitur id expressè esse prohibitum ex dicto cap. cum voluntate per argumentum à contrario sensu; siquidem ibi conceditur patrifamilias punire correctionis gratia adolescentes in minoribus gradibus constitutos. Ergo tacite denegatur potestas puniendi, cum sunt maioribus insigniti. Deinde potestas concessa patrifamilias conceditur propinquis comparatione propinquo- rum qui sunt in minoribus gradibus constituti, vt constat ex dicto cap. cum voluntate. At propinquis non permittitur constitutos in sacris percutere, ergo nec parenti est permittendum. Præterea ex eo quod sacerdotibus senioribus, alisque ex officio deputatis concedatur adolescentem pueros in minoribus constitutos turbantes Diuinum officium correctionis gratia percutere, inferit communis sententia teste Molina disput. 56. numero 6. nullatenus permissum esse punire, si fuerint in sacris constituti, sed eadem restrictio, & limitatio pro patrefamilias facta est, ergo asserendum est patrifamilias non esse permissum filios in sacris punire. Denique ob reverentiam sacri ordinis non est permissum Prelatis Episcopo inferioribus per alium Clericum corrigere, & casu quo aliquando id necessarium fuerit cauetur, vt fiat per Clericum, & non per laicum, quia indecens est laicum manus violentas in Clericum iniicere, tamen correctionis gratia fiat. At regulariter patrefamilias laicus est, ergo credendum est correctionem filiorum saltem qui sunt in sacris constituti, prohibitam esse.

Neque obstant fundamenta contrariæ sententiæ. Ad primum admittit filios ob Ordinem sacrum à patria potestate absolute non eximi, eximi tamen quoad effectum correctionis percussione. Ad secundum, concedo iure naturali filios libere corrigi qualiter correctione, sed correctione accommodata filiorum qualitati. Cum autem qualitati filiorum qui sunt in sacris accommodata non sit violenta correctio, ob Ordinem sacrorum reverentiam, asserendum est eam correctionem parentibus non permitti. Ad tertium, admittit magistro percuti discipulum suum in minoribus, siue in sacris constitutum moderatè punire, non tamen parenti filios, quia magister plerumque est Clericus, et si aliquando laicus sit: at è contrâ patrefamilias plerumque est laicus, tamen aliquando Eccle-

Ecclesiasticus sit, lex vero spectatur ea que frequentius contingunt. Quomodo satis probabile est, ut tradit Felinus in dicto...

10 Porro predictis Prælati non est concessum, ut Ecclesiasticos possint per alios corrigere, sed necessarii per seipsos...

11 Verum est hoc ita sit de rigore iuris, consuetudine tamen introductum est, ut Prælati Ecclesiasticos mediis laicis capi...

12 De magistris autem grauior est dubitatio, An Clericos discipulos corrigere per laicos possint? Videtur namque id nullatenus fieri posse...

13 Quomodo ob difficultatem, quam ius Canonicum agnoscit, temperandi dolorem, cohibendique impetum vindictæ in eo qui videt suam uxorem, matrem, fororem, aut filiam turpiter pollui ab aliquo Clerico excusari habet...

le peccatum committatur, adhuc ius canonicum tum in detestationem illius criminis, tum ob difficultatem temperandi dolorem ex iniuria accepta, cohibendique vindictam, noluit percussorem excommunicatione punire. Ut tradit Glossa in dicto cap. si vero, verbo turpiter. Censetur autem turpiter Ecclesiasticus agere non solum si in actu fornicationis inueniatur, sed etiam si inueniatur vacans amplexibus, osculis, aliiue tactibus turpibus, quinimo in loco suspecto ita ut ex circumstantiis merito conici possit turpitudinis...

Personæ vero quibuscumque Ecclesiasticus turpiter agere inueniendus est, sunt vxor, mater, soror, aut filia percipientis. Neque ad alias personas proquinquas, consanguineas, aut affines extendi permissio est. Vti ex communi docent Suar. Molin. Coninch. Layman. Bonacina locis allegatis. Nam cum hæc exceptio odiosa sit statui clericali, restringaturque privilegium Clericis concessum, non est ultra personas exteras extendenda. Tametsi Innocent. in dicto cap. si vero in fine, ad nepem, & auiam, privilegium extendat. Nominis vxoris est de rigore iuris sola coniux cognita veniat, attamen in præfenti huc cognita sit, siue non comprehenditur, eo quod æqualis, uno grauior iniuria marito fiat, ob quam iure ciuili ei permittitur accusatio. leg. si vxor. l. 3. ff. ad leg. Jul. de adulteris. Et tradit Glossa dicto cap. si vero, verbo cum vxore. Abbas num. 9. Syluest. verb. Excommunicatio 6. §. 1. dicto 10. Sanch lib. 1. de matr. disp. 1. num. 6. Molina, Bonacina, Layman. Coninch. locis allegatis, qui omnes expresse negant ipsam de futuro comprehenditur. Nominis vxoris, filiarum, sororis venit quæ sic proprie est, non autem quæ solum per appellationem, quæ filia, aut vxor adoptiua sub nomine filiarum & sororis in hoc decreto correctorio non continentur bene tamen illegitima, quia proprie filia & soror est, vt notauit Molina, Coninch. Bonac. Laym. supra.

Si igitur cum his personis turpiter agerent clericum inuenias, illiunque percutias, tametsi occidas in excommunicationem non incidis esto pecces, quia textus generaliter de quilibet percussione loquitur. Vti aduersus Couarru. 2. p. decretal. cap. 7. §. 7. num. 12. notauit Molin. tract. 3. in respons. ad 1. & disp. 5. §. 5. Bonac. tom. 3. disp. 1. q. 3. p. 6. sect. 4. num. 6. Quomodo esto pleno iudicio, & matura deliberatione percussorem prætes, quia matura deliberatio non temperat dolorem, neque impetum vindictæ. Sicut aduersus Syluest. & Nauar. docet Mol. & Bonac. supra.

14 Sed an hæc percussio incontinenti præstanda sit? Difficultate non caret. Aliter namque probabile videret excommunicationi non subici percussorem, tametsi longo tempore post delictum contingat; quia restrictio illa, quod percussio in contumacia fiat, apponitur in clausula antecedenti, vbi sermo est de defensione propria. Ergo tacite indicatur huic clausule non esse necessarium accomodandam. Præterea hæc percussio non est, quæ excusatur ob titulum defensionis, sed ob difficultatem grauem temperandi tristitiam, & dolorem ex iniuria conceptum, cohibendique vindictæ impetum. At hæc difficultas etiam transacto actu subsistit, quippe perseverat iniuria illata, & honor læsus. Nihilominus omnino dicendum est cum communi omnium sententia, percussorem incontinenti faciendam esse, alias non eris immunis a censura. Vti colligitur ex dicto cap. si vero inuentus. Textus namque solum excusat eum, qui percussit Ecclesiasticum turpiter inuentum cum vxore, matre, filia, & sorore percipientis. At si post delictum finitum percutias, non percusit formaliter inuentum, seu quem actu inuenis, sed percusit alio tempore in delicto repositum. Non igitur excusari potes, vt tradit Gloss. in dicto cap. si vero, sayrus lib. 3. cap. 27. num. 23. Suar. disp. 22. sect. 1. num. 35. Molin. tract. 3. disp. 7. in responsione ad 1. & disp. 5. §. 5. num. 5. in fine. Paul. Layman. lib. 1. tractat. 5. part. 1. cap. 5. num. 8. vers. quarta. Bonac. tom. 3. de censur. disp. 2. q. 3. pun. 6. sect. 4. num. 6. Neque fundamentum contrarium videtur. Satis enim exprelleret textus percussorem incontinenti fieri debere, tum illo verbo inuentum, tum ratione decidendi, quippe transacto delicto facilius dolorem se tari, temperare potest, minusque vindictam excitat, quam eam percipiens est, oculisque offertur.

15 Quod si delinquentem ex industria expectares, & secretè obseruares, venientemque percuteres docet Paul. Layman, supra te non effugere censuram; quod inde probatur: quia occasionem præsentem doloris remouere facile poteris, & debebas. Non igitur dignus es, ut Ecclesiæ benignitatem experiaris, quæ immunitatem censuræ concedit ob dolorem conceptum ex occasione tibi inuoluntaria. Item Textus exigit ad vitandam censuram, vt percusas turpiter inuentum, hoc est, casu, & præter tuam intentionem inuentum, non tamen de industria quæsum. Fateor has rationes...

efficaces esse. Contrarium tamen communis sententia defendit casu quo abfit dolus, quia ea secreta obsecratio, & occulta expectatio delinquentis neque occasio est, ut ipse delinquat, neque impedit, quin turpiter agentem iuvenias, est inuenias quæsitum, & expectatum. Sic Nauarr. lib. 5. consilior. tit. de sententia excommunicat. cons. 41. & in sum. cap. 27. num. 84. Molin. disp. 5. ad finem. Auila 2. p. de censur. cap. 5. disp. 3. dub. 13. casu 16. Coninch. disp. 12. dub. 15. num. 196. Bonac. t. 3. de censur. disp. 2. quasi. 3. pun. 6. sect. 4. num. 6. Secus verò esset si per dolum, vel fraudem delinquentem adduceres, vt in delicto deprehensum percuteres, quia eo casu non effugies censuram: Si cuti pluribus firmat Sayrus lib. 3. thesauri, cap. 27. numero 23. in fine. Nauarr. Molina, Auila, Coninch. Layman. Bonacina locu allegati. Neque enim æquum est, vt Ecclesia deceptionibus iniquis faueat. Præterquam quòd in eo euentu non percutis turpiter inuenientem, sed quæsitum, & dolose adductum.

§. IV.

De potestate absoluedi ab hac censura.

- 1 Hac absolutio Pontifici reseruatur.
- 2 Declaratur qua sit percussio atrox, grauis, & leuis.
- 3 A quacunque percussione absoluedi potest Legatus à latere.
- 4 Ab excommunicatione ob leuem percussione potest Episcopus.
- 5 Ab excommunicatione ob grauem & enormem solus Pontifex, eiusve Legatus.
- 6 Excipiuntur impuberes.
- 7 Item mulieres.
- 8 Item Religiosi eiusdem Monasterij se percipientes.
- 9 Percutens regularem sub alio Prelato constitutum, absoluedus est à suo Prelato præsentè Prelato offensi.
- 10 Quid si regularis secularis clericum percutiat.
- 11 Episcopus religiosos exemptos ex consensu suorum Pralatorum potest absoluedi, sicut non exemptos.
- 12 Si Pralatus nolit eam licentiam concedere, cum impotens sit absoluedi, poterit ipse Religiosus adire Episcopum, & ab eo absolutiorem impetrare.
- 13 Non potest Religiosus exemptus adire Episcopum pro absolutiõne obtinenda renuente proprio Prelato, vel illo incon-sulto.
- 14 Si nolit Pralatus potens absoluedi absolutiõnem concedere, non obinde potest Religiosus adire Episcopum, nisi constet iniuste denegare absolutiõnem.
- 15 Clerici in eadem domo commorantes possunt ob grauem percussione ab Episcopo absoluedi.
- 16 Itemotarius qui prætextu sui officij Clericum percutit.
- 17 In mortis articulo potest Episcopus, & eo deficiente quislibet Sacerdos.
- 18 Eadem facultas conceditur, quoties ad Sedem Apostolicam, vel eius Legatum diffisilis fuerit recursus.
- 19 Virtute Conc. Trident. conceditur Episcopis facultas absoluedi ab hac excommunicatione, ob delictum occultum.
- 20 Qualiter hæc absolutio præstanda sit?

Hæc absolutio Pontifici est reseruata in dicto cap. si quis suadente, præter mortis articulum. Sed quia aliis capitibus hæc reseruatõ temperata est, & aliis inferioribus Pralatis absolutio concessa, oportet casus sigillatim explicare.

1 Sed in primis præmittendum est aliam esse percussione enormem, seu atrocem, aliam grauem, & mediocrem, aliam leuem, non quidem leuem, in ratione culpæ, cum necessarid hæc excommunicatio culpam lethalem requirat, sed leuem comparatione aliarum percussione quæ graues, & atroces sunt. Vt rectè aduertit Molina tract. 3. disputat. 17. numero 1. Nauarr. capite 27. numero 91. Sayrus lib. 3. capite 28. numero 3. Percussio enormis, atrox, & grauis sumitur, tum ex facto ipso, tum ex qualitate personæ offensæ, & offendentis, tum ex aliis circumstantiis. Ex facto ipso, si percussio fiat cum graui læsione corporis, vt si aliquod membrum detruncetur, vel ita debile reddatur, vt vix possit suo munere fungi. Item si sanguis in abundantia effusus sit, aut de facto effunderetur, nisi per accidens detentus esset, iuxta capit. cum illorum. §. si quis de sententia excommunicat. Quod intelligendum est, quando hæc copia sanguinis ex læsione prouenit, non ex dispositione membri læsi, quippe percussio leuis in naribus ob eorum flexibilitatem copiosum solet sanguinem effundere: vt rectè aduertit Glossa dicto cap. cum illorum. Quinimò esto parum, vel nihil sanguinis effundatur, nullumve membrum detruncetur, inuicilè reddatur, potest grauis, imò atrox percussio contingere, vt si sustibus grauitè quis percuteretur, pedibus conculcetur, ictibus premeretur; longo tempore in obscuro & caliginoso loco violenter detineretur. Vt notauit Syluest. verbo ab-

solutio 4. Molina dicta disput. 17. num. 2. Suarez disp. 22. sect. num. 89. Ex parte personæ offensæ, & offendentis grauis, & enormis percussio censenda est quæ per se leuis esset: vt si percuteres Episcopum, Abbatem, proprium Superiorem, Iudicem, Patronum, herum, aliumve in dignitate constitutum: §. atrox, in fine. de iniuriis. leg. prator. ff. eodem tit. Vel si secularis percuteret Religiosum, vel homo infimæ sortis nobilem Ecclesiasticum: iuxta leg. item apud Laborem §. quod ait prator. & leg. sed si venis. §. quadam iniuria, ff. de iniuriis. Hæc enim percussiones graue scandalum generant, & tanquam graues iniuria reputantur. Ex aliis verò circumstantiis censenda est percussio grauis, primò quoties fuerit grauitè ignominiosa, vt si extensa palma Ecclesiasticum in facie percuteretur, vel sustibus impeteretur, pedibus conculcetur iuxta; §. atrocitas sit. de iniuriis. Secundò si percussio sit in ore, oculo, aut facie grauis reputari solet, quæ inflicta in alia parte corporis leuis esset. Vt colligitur ex dicto §. atrox, & ex leg. prator editus, ff. de iniuriis. & leg. regia 20. tit. 11. part. 7. Tertid ex parte loci vt si in platea, theatro, publicòve conuentu contingat. Quartò ex parte temporis, vt si Ecclesiasticum facris vestibus indutum, vel paratum ad Diuina celebranda, vel coram Reges Pralato, aliaue persona in magna dignitate constituta percussio fiat. Vt ex legibus relatis comprobatur Molina tract. 3. disputat. 40. numero 5: & generaliter quoties ex percussione graue scandalum generatur, statimque Ecclesiasticus grauitè contemnitur, percussio grauis censenda est. Ex prædictis percussionebus quæ grauis, quæ enormis censenda sit arbitrio prudentis pensatis circumstantiis relinquatur. In casu dubio diaceclano committitur iudicium, si absolutio pro foro externo, & conscientie adhibenda est. Si verò pro foro conscientie tantum præstanda sit, committitur ei qui potestatem habet absoluedi. Quod si re perpena dubius existit iudicare debet grauem esse percussione: vt decidit in Extrinsec. Ioann. XXII. qua incipit Perleitus, relata à Coarctato. cap. alma. mater. i. p. §. 9. num. 2. Nauarr. cap. 27. num. 92. Molin. disp. 17. num. 3. Sayro cap. 28. n. 8. Suarez, sect. 1. num. 88. & aliis. Ex his constat quæ leuis percussio sit, illa igitur erit, quæ cum sufficiens sit ad peccatum mortale constituendum, autamen non attingit grauitatem supra dictarum percussione. His positis.

Dico primò à quacunque percussione absoluedi potest tam in foro conscientie, quam externo vtra summum Pontificem Legatus à latere iuxta caput ad eminentiam, de sententia excommunicat. tam eos qui sunt de prouincia, ad quam destinatur Legatus, quam quosuis alios ad ipsum concitantes à die quo curiam Romanam egredietur, vsque ad diem quo ipsam regrediens ingreditur. Vt ex communi doctore Glossa & Panormit. in cap. excommunicatus, de officio legati. Verùm Legatus Nuntius qui à latere non est, absoluedi potest eos qui sunt de sua prouincia legationis, & dum in ea prouincia existit & non alios. Vt colligitur ex dicto cap. excommunicatus. Legatus verò natus, sic dictus, quia officium legati natus cum dignitate ex priuilegio Sedis Apostolicæ. Vt contingit Archiepiscopo Cantuariensi Cap. 1. de officio legati. Hic igitur Legatus ratione legationis nullam specialem potestatem habet absoluedi ab hac excommunicatione, sed eam gaudet, qua reliqui Ordinarij. Vt constat ex d. cap. excommunicatus. Et tradit Mol. disp. 58. per totum.

Dico secundò ab excommunicatione contracta ob leuem percussione potest Episcopus sibi subditos absoluedi in vtroque foro. Vt colligitur Panormit. & communiter Doctores ex cap. peruenit, de sententia excommunicat. & ex dicta Extrinsec. Ioann. XXII. qua incipit Perleitus. Sed an hæc potestas extendatur ad quoslibet alios Pralatos iurisdictionem quàm Episcopalem habentes? non conueniunt Doctores. Negant Felin. & Panormit. in dicto cap. peruenit. Syluest. verbo absolutio 4. numero 5. quos sequitur Molina tractat. 3. disputat. 19. numero 2. Ducuntur, quia Pontifex in dicto cap. peruenit, committit Episcopo, vt fratri hanc potestatem. Inquit enim Textus Tua fraternitatis arbitrio duximus committendum. Hæc qui nullus inferior Episcopo frater à Pontifice nuncupatur, sed filius. Non igitur censenda est hæc potestas alia ab Episcopo concessa, sed hæc ratio infirma videtur. Pontifex namque quia loquebatur cum Episcopo nomine fratris vsus fuit, non quia velle hanc potestatem Episcopali tantum characteri annectere. Hæc enim potestas non Episcopo ratione iurisdictionis conceditur: alias eam delegare non posset, neque illius Vicario generali communicaretur, vt ipse Molina communicatam esse censet. Quapropter verius existimo quoscunque Episcopali iurisdictione gaudentes hanc habere potestatem.

Dico tertid ab excommunicatione contracta ob grauem, & à fortiori ob enormem Clerici percussione iure communi spectato, nullus alius præter Pontificem, eiusve Legatum absoluedi potest, exceptis aliquibus casibus in iure expressis. Primò impuberes siue masculi, siue femine etiam ob enormem percussione absolui ab Episcopo possunt, tamen si post pubertatem absoluedi petant; quia beneficium illis

illis semel indultum non extinguitur ob superuenientiam pubertatis, vt colligitur ex cap. 1. & cap. quoniam, & cap. fin. & ibi Panormit. de sententia excommunicat. Et notat Sayrus lib. 3. cap. 2. num. 20. Molin. disp. 59. num. 3. Suar. disp. 22. sect. 1. num. 69. Bonac. t. 3. disp. 2. quest. 3. q. 6. sect. 5. num. 12. Neque hæc facultas extendenda est ad excommunicationem in iuuentute contractam, vt aliqui Doctores immerito aurtant; quia nullo fundamento nititur; vt aduertit Bonac. supra. Periculum enim si aliquid habent iuvenes Sedem Apostolicam adeundi, prælati Ordinarii potestatem absolventi non absolutam, sed cum obligatione comparandi, sicuti de aliis impeditis dicentur.

Secundo absolui possunt mulieres cuiuscunque ætatis, & conditionis sint, esto percussorem enormem fecerint potestatem Sedem Apostolicam adire; quia periculosa a iure censetur illarum peregrinatio: habetur cap. mulieres, & cap. molitur, de sententia excommunicat. Et tradit ibi Panormit. & Doctores communiter. Ex quo à fortiori constat moniales absolui posse, sicuti deciditur cap. de monialibus, de sententia excommunicat. c. 10.

Tertio, Religiosi eiusdem monasterij se percussentes absolui possunt à Prælo supremo eiusdem conuentus, scilicet ab Abbate, Priore, Guardiano, Rectore, Præposito, & à fortiori à Provinciali, & Generali, dummodo percussio atrocis non fuerit: habetur c. Monachi, de sententia excommunicat. In quo Textu licet nulla sit limitatio ad percussorem leuem, vel grauem, sed absolute committatur facultas absolventi Superiori eorum: attamen in cap. canonica, eodem tit. restringitur, nisi excessus, difficilis fuerit, & enormis, propter quem merito ad Ecclesiam Romanam sit recursus habendus, & tradunt alij relati Nauarr. cap. 27. num. 92. Suar. disp. 22. sect. 1. num. 73. Tolet. lib. 1. cap. 32. num. 8. & Sayrus lib. 3. cap. 1. cap. 23. num. 10. & seqq. Molina tract. 3. disp. 60. num. 1. Paul. Layman. lib. 1. tract. 5. par. 2. cap. 5. circa finem. Idem dicendum est de Commendatariis Ordinis D. Ioannis, qui per Priorem conuentus absolui possunt, sicuti alij Religiosi iuxta Textum in cap. canonica de sententia excommunicat. Et notant Doctores nuper relati.

Quod si Religiosus percussit regularem ab alio Prælo constitutum absolui debet à suo Prælo, præsentem tamen Prælo offensus, vt ex vtriusque consensu satisfactio imponatur. Sicuti colligitur ex cap. cum illorum, de sententia excommunicat. & notat Panormit. Host. ensis & alij ibi. Mol. Sayrus. Suar. Layman. supra. Poterit autem Prælati offensus suas vices Prælo offendentis committere, vt ipse suo arbitrio poenam condignam imponat, si enim Prælati absolventi delegare potestatem alteri potest, cap. fin. de officio Iudicis ordinarij, cur non Prælati offensus potest impositionem, & satisfactionem iniuriæ? cum vterque iurisdictione ordinaria veatur. Arque ita tradit Syluest. verbo absolutio §. num. 5. Molina Sayrus, Layman. supra. In euentu autem quo Prælati dissondaerint in satisfactione imponenda, quia Prælati offensus aeternam exigitea, quam offendentis Prælati designat, eligendus est tertius arbiter, qui cum ipis iudicium ferat: semper tamen absolutio impolitio, executioque poenæ Prælo offendentis, vtpote verò illius Superiori competit. Sic Syluest. Mol. & Layman. loc. cit.

Verum si regularis non regularem, sed sæcularem Clericum percussit, non à suo Prælo præsentem Episcopo, sed ab ipso Episcopo tantum absolui poterit, modo percussio leuis fuerit. Sicuti deciditur cap. religiosi sententia excommunicat. in 6. Inuncto cap. cum illorum, eodem tit. Et tradit Gioffa ibi. & in d. cap. peruenit, eodem tit. Mol. disp. 60. n. 4. Layman. dicto c. 5. in fine. Notuitis verò siue ante ingressum, siue post percussiones Religiosum, vel clericum sæcularem absolui poterit ab eodem Prælo, à quo alij Religiosi eiusdem domus possunt; quia in favorabilibus nomine Religiosi comprehenditur: vt adnotatur in c. cum illorum, de sententia excommunicat. hoc tamen discrimine, nam notuitis si ante professionem de monasterio egressus obligatus est Sedi Apostolicæ se præsentare; alioquin in similem excommunicationem incidit, iuxta cap. eos qui de sententia excommunicat. in 6. quia ob temporale impedimentum scilicet ne vagaretur, concessa illi fuit absolutio. Vt aduertit Sayrus lib. 3. cap. 28. num. 13. Molina disp. 60. num. 3. Layman. lib. 1. tract. 5. par. 2. cap. 5. in fine. Qui Doctores rectè moment hæc de Religiosis intelligenda esse, spectato iure communi. Nam si eorum specialia privilegia spectentur possunt omnes Religiosi à suis Prælati absolui ab excommunicatione etiam ob enormem lesionem contracta, vt constat ex privilegio Minorum, verbo absolutio ordinaria ad fratres §. 1. & 3. & ex compendio nostrorum privileg. verbo absolutio.

Difficultas autem grauis est An Religiosi exempti absolui possint ab hac excommunicatione, & à quolibet alio peccato ab Episcopo, seu eius Vicario, sicuti possunt alij Religiosi non exempti; Et quidem consentiente Prælo id fieri posse pro certo habendum est. Nam si Prælati habet potestatem ab ea excommunicatione absolventi consen-

tiens vt Episcopus absoluat, tacitè illi facultatem delegat. Si verò ea potestate caret, non sunt censendi Religiosi in hac parte exempti, aliàs exemptio illis præiudicaret, & deterioris conditionis redderet; quod credendum non est, maxime cum hac exemptio in fauorem Religionis statuta. Religiosis autem paci, & quieti non leuiter noceret exemptio Religiosorum, quæ Episcopis denegaret potestatem eos absolventi; & ipsorum Prælati non concederet, siquidem eo casu cogrentur Religiosi vagari. Assendum igitur est de consensu Prælati posse Episcopum Religiosos exemptos absolueri. Sic tradit Syluest. verbo absolutio, §. numero 2. & 3. Molina tract. 6. disp. 61. num. 4. Suar. t. 4. in 3. p. d. disp. 30. sect. 2. num. 3. & t. 5. de consur. disp. 41. sect. 2. num. 12. Henriq. lib. 6. de poenit. c. 16. num. 8. & lib. 7. de indulgent. c. 2. §. num. 2. & lib. 10. c. 20. n. 2. & lib. 14. c. ult. num. ult. Aulla 2. p. de cens. c. 7. disputat. 1. ad b. 6. Sanch. alijs relatis, lib. 4. de calog. cap. 39. 32. & seqq. colligiturque ex c. luminoso, 18. q. 2. vbi habetur Episcopum posse exercere iurisdictionem de consensu Abbatis in Monasterio exempto. Neque obest hanc exemptionem Religioni concedi, nam ipsamet Religio consentit medio Prælo in subiectionem Religiosi Episcopo factam vtpote sibi conuenientem.

Quod si Prælati impotens hanc absolutionem præstanti non licet eam licentiam Religioso concedere, poterit ipse Religiosus ex tacito suæ Religionis consensu Episcopum adire, & ab eo absolutionem impetrare. Et idem est si longè ab his, aut alio modo impediatur, ne in subiectionem consentiat, vt bene tradit D. Airon. 3. p. tit. 24. cap. ult. §. 1. vers. & nota. Syluest. verbo Apostasia, quest. 8. n. 11. ad finem. Henriq. lib. 6. de sacram. poenit. cap. 16. n. 8. Sanch. lib. 4. in decal. cap. 39. num. 5. Quia non est verisimile Pontificem velle destitui Religiosos exemptos remedio, non exempti gaudent, censendūque est per epicheiam hic casus ab exemptione exceptus.

Verum si Superior Religiosi exempti potestatem habeat eum ab excommunicatione, aliisque peccatis absolventi, grauior est dubitatio: An possit Religiosus inconsulto suo Superiore, vel illo reuente absolutionem concedere; subici Episcopo pro impetranda absolutione? Affirmare videtur Federic. Ioann. de Lignano, & alij relati à Panormit. in cap. significasti, num. 11. de Foro competentij, & 2. Syluest. verbo Absolutio, §. num. 2. quia hæc exemptio in fauorem Religiosorum facta est: possunt ergo ipsi cedere, argum. cap. ad Apostolicam, de Regularibus. & leg. in conscribendo. Cod. de Episcopis, & Clericis. Sed contrarium omnino tenendum est cum Panormit. Syluest. aliisque Doctores, quos refert, & sequitur Sanch. lib. 4. in decal. cap. 39. num. 2. §. 2. & 36. Molina disp. 61. num. 3. & seqq. Bonac. t. 3. de consur. disp. 2. quest. 3. p. 6. sect. 5. num. 9. Quia hoc privilegium exemptionis non tam in fauorem singulorum Religiosorum, quam totius Religionis introductum est. Ergo singuli Religiosi cedere non possunt. Præterea ex vi huius exemptionis extracti sunt Religiosi à iurisdictione Episcoporum, & integrè, plenèque subiecti suis Prælati regularibus. Cederet autem in præiudicium iurisdictionis regularis, si vnusquisque Religiosus se posset pro libito ab ea subtrahere. Ergo dicendum est id minime fieri posse. Item ex eo quod Archiepiscopus nequit iurisdictionem in Suffraganeos exercere, nisi in certis casibus non possunt Suffraganei pro libito, & inconsulto suo proprio Prælo Archiepiscopo subici pro absolutione impetranda. At Episcopus in Religiosos exemptos minorem habet iurisdictionem, quam Archiepiscopus in Suffraganeos; vt bene ponderat Panormit. in dicto cap. significasti. Ergo minus possunt Diocesano subici.

Quod si Prælati regularis nolit per se, vel per alium absolutionem concedere in sciendum est, an iuste eam denegat, vel iniuste. Nam si iuste eo quod atrocitas delicti peccati cogere Religiosum Sedem Apostolicam adire, nequaquam poterit regularis à Diocesano absolui. At si manifestè constet iniuste absolutionem denegare, (quod raro, vel nunquam contingerit) poterit Religiosus Episcopo subici, & ab eo absolutionem obtinere; quia eo casu cogentur Religio, vel Pontifex iurisdictionem Diocesano concedere. Tum quia Superior regularis exemptione abutitur. Tum quia sic Religiosus iniuste vexatur, illiusque exemptio cedit in Religionis præiudicium. Atque ita docent Sanch. Mol. & Bonac. loc. alleg.

Quarto Clerici in eadem domo commorantes siue ex redditibus communibus alantur, vti contingit in Seminarijs Concilij Tridentini, & Collegijs vniuersitatum, siue vnusquisque ad sui sustentationem concurrat, vt in conuictorijs scholasticorum euenit, possunt ob percussorem grauem, modo atrox non sit ab Episcopo absolui, ex Textu in cap. quoniam de Vita, & honestate Clericor. Quia ratione communis vitæ facilius irascuntur, & que inuicem percussione, leuius patitur, & dulcissimi, ff. de leg. 2. ideoque facit conueniens ne pro qualibet iniuria ad Sedem Apostolicam remitterentur. Sicuti tradit Panormit. in d. cap. quoniam num. 3. Syluest. ver-

bo absolutio 4. num. 3. Nauarr. cap. 27. numero 91. Sayrus lib. 3. cap. 28. numero 26.

- 16 Quinto ianitor, seu ostiarius qui prætextu sui officij percutit clericum etiam animo iniuriandi, absolui potest ab Episcopo quamuis percussio grauis sit, modo enormitatem non attingat. Colligitur ex cap. si uero, de sententia excommunicat. & ibi Glossa, & Doctoribus. Idem dicendum est de officiali, seu apparitore alicuius potestatis etiam laicæ, qui accendo tutam ex aliqua negligentia, non tamen ex proposito clericum percutit, qui ab Episcopo absoluitur, si percussio atrox non fuerit ex dicto cap. si uero. Quod si arrogando sibi iurisdictionem, & quasi id licite præstare posset, & non in defensionem ostij ibi commissi Ecclesiasticum percuteret, nequaquam absolui posset ab Episcopo, esto percussio quoad læsionem corporis leuis esset, quia grauis, & atrox est comparatione iniuriæ statui Ecclesiastico factæ: ut bene aduertit Molina disp. 62. num. 2.
- 17 Sexto conceditur Episcopo, & illo deficiente cuiuslibet Sacerdoti absolutio in mortis articulo. Ne quis ob defectum absolutiois æterna felicitate priuetur, & cruciatibus æternis addatur: ut habetur in dicto cap. si quis suadente. 17. qu. 4. & cap. non dubium. Cap. ea noscitur. Cap. quod de his, de sententia excomm. Namine articuli mortis periculum mortis ex quacunque causa proueniat, intelligitur. Vti ex communi sententia docet Nauarr. cap. 27. num. 271. Couarru. cap. alma. 1. §. 11. num. 8. Sayrus lib. 3. thesauri, cap. 28. n. 16. Molina disp. 63. in fine. Debet tamen absolui si fieri potest, exigi prius iuramentum de comparando; cum primum possit coram Sede Apostolica, vel eius Legato; aut aliàs habente potestatem absolui, iuxta cap. ea noscitur. Cap. quod de his, & cap. quamuis de sententia excommunicat. Quod si postmodum noluerit comparere in similem excommunicationem incidit. Ut deciditur cap. eos qui, de sententia excommunicat. in 6.
- 18 Septimo non solum ob prædictam necessitatem extremam, quæ grauisima est, absolutio ab hac excommunicatione concedi potest ab Episcopo, sed etiam ob quamlibet aliam necessitatem grauem, quæ notabiliter reddat difficilem recursum ad sedem Apostolicam, eiusque legatum, quia benignitas Ecclesiæ non parit diu suos fideles prænitentes excommunicatione obstrictos esse. Argum. cap. ea noscitur. Cap. quod de his. Cap. quamuis Cap. mulieres. Cap. de cetero, & aliis de sententia excommunicat. Et tradunt ferè omnes Doctores. Quapropter laborans tertiana, vel quartana febris, vel alio morbo; ob quem nequit absque graui difficultate Sedi Apostolicæ, seu aliàs habenti auctoritatem absolui se præsentate, potest ab Episcopo absolui. cap. quod de his, de sententia excommunicat. Item debilis, seu membro aliquo destitutus ob eius defectum absque graui incommodo non potest se Apostolicæ Sedi præsentare, ab Episcopo absoluiendus est, cap. ea noscitur, de sententia excommunicat. Idem est est de nobili, seu viro delicato qui laborem itineris non ualet sustinere. cap. mulieres. & cap. de cetero, de sententia excommunicat. Deinde pauper qui pro absoluteione obtinenda cogendus esset mendicare, aliàs non solutus; quia hæc obligatio nimis dura est, ideoque ob eam causam excusatur. Cap. quamuis. & cap. de his de sententia excommunicat. Secus esset, si professione mendicus esse, neque grauiorem molestiam ipse vel eius familia ex accessu ad Romanam curiam pateretur. Cap. ea noscitur de sententia excommunicat. Senibus uero estis fortes videantur, quia tamen ex se periculose iter aggrediuntur concedi absolutio potest. Dicitur c. ea noscitur. & cap. quamuis de sententia excommunicat. Reputatur senex, si ultra septuagesimum annum processerit. leg. 1. Cod. qui atate. Deinde ob periculum itineris confurgens ex inimicorum insidiis, ex bello, ex peste, aliãque causa excusari à Romano recurso potest. Cap. de cetero. Cap. de his de sententia excommunicat. Præterea ob debitam subiectionem hæc excusatio admittenda est, uti contingit seruis, libertis, & filiis familias, qui absque graui damno eorum, quibus subduntur nequeunt Romam adire. Dicitur cap. mulieres, & cap. relatum de sententia excommunicat. Requiritur autem in horum absoluteione, ne ij quibus absolui subduntur fuerint delicti cooperatores, neue delictum atrox sit, uti ex suprad. cap. mulieres. & cap. relatum, constat. Tandem ob damnum alienum uitandum excusari ab itinere Romanæ curiæ aliquis potest. Hac enim ratione poterit excusari maritus, si ex eius discessu vxor, vel familia graue damnum patiatur. Parochus qui suos parochianos absque graui eorum detrimento nequit deserere. Gubernator ciuitatis, qui absque subditorum graui detrimento abesse nequit. Qui omnes estis possent pro absoluteione ad Sedem Apostolicam mittere. Adhuc possunt ab Episcopo absolui, quia ius non imponit excommunicato obligationem mittendi, sed comparandi si possit. Quæ potestare deficiente cessat obligatio; & conceditur Episcopo facultas. Vti ex communi tradit Nauarr. cap. 27. num. 90. Molina disp. 64. num. 6. Sayrus, lib. 3. cap. 28. num. 38. Bonac. 1. 3. de censur. in part. disp. 2. q. 3. p. m. 6. sect. 5. num. 10.

Hæc dicta sunt spectato iure communi, & seclusis priuilegijs, nouoque iure Concilii Tridentini. Etiam in Concilio Tridentino. sessio. 24. capite 6. de reformatio. omnibus Episcopis, seu Episcopalem iurisdictionem habentibus conceditur potestas absoluiendi ab hac, & ab omni alia excommunicatione, modo delictum occultum sit, neque ad forum contentiosum deductum. Mendicantibus uero Religiosis ferè eadem facultas concessa est.

Pro prædictis duo aduertenda sunt, Primum non est concedenda huius excommunicationis absolutio, quin excommunicatio prius parti laxa satisfactionem præstet, quantum commodè possit. Secundum, in euentu quo quis absoluitur ob temporale impedimentum exigere debet iuramentum comparandi coram Sede Apostolica, vel aliàs auctoritatem absoluiendi habente. Quod si postmodum non comparuerit in similem excommunicationem incidet, iuxta Textum in capit. eos qui, de sententia excommunicat. in 6.

PUNCTVM XXIV.

De excommunicationibus contentis in quinque libris Decretalium, summo Pontifici referatis.

- 1 Declaratur excommunicatio, quam incurrit nolens parere diffinitiuæ sententiæ Legati Pontificis, & in eadem continuatione per annum perseverans.
- 2 Qui falsas litteras se habere cognoscit, tenetur sub pena excommunicationis infra 20. dies destruere, aut resignare.
- 3 Clerici qui cum excommunicatis à Pontifice participant in officiis Diuinis, excommunicationis referata subiciuntur.
- 4 Imponentes, exigentesque tributum à personis Ecclesiasticis excommunicantur.
- 5 Aliqui incenarijs affirmant excommunicatione esse immoderato. Sed uerius est oppositum.
- 6 Iudices qualiter teneantur aduersus incendiarios excommunicationem profere, declaratur.
- 7 Prolati sententiæ excommunicationis aduersus incenarijs, qui in illam incurran.
- 8 Contracti à excommunicatione, si iudex excommunicationem publicè, eius absoluteio Pontifici referatur, Vbi declaratur qualiter faciendâ sit hæc publicatio.
- 9 Effractores, spoliatoresque Ecclesiarum excommunicantur.
- 10 Explicatur in quo Textu hæc excommunicatio continetur.
- 11 Vbi hæc excommunicationis sit locus, debent sacri legi Ecclesiæ infringere, illamque spoliare.
- 12 Quid nomine Ecclesiæ ibidem intelligatur.
- 13 Hæc excommunicatio post denunciationem Summo Pontifici referatur.

PRIMA excommunicatio, quæ refertur à Nauarro cap. 27. num. 93. Sayrus lib. 3. cap. 29. num. 1. Suar. disp. 22. sit. 2. num. 1. Filiucio tract. 1. cap. 2. q. 2. Tolet. lib. 1. cap. 3. habetur in cap. quærenti, de officio delegati, ubi excommunicatus à Delegato Pontificis, eo quod eius sententiæ definitiuè parere uoluerit, si per annum in excommunicatione perseverauerit absoluitur illius excommunicationis Pontifici referatur. Hæc tamen excommunicatio non est ipso iure lata, sed à Delegato fertur per sententiam, neque directè Sedi Apostolicæ referatur, sed indirectè quatenus elapso anno nullus est qui ab hac excommunicatione absolueret possit præter Pontificem. Non inferior delegatus, ut de se constat, neque etiam ipse delegatus; siquidem post annum finitum cessat illius iurisdictione ex d. cap. quærenti, & ex cap. si iudicisti, de officio delegati. Ut aduertit Tolet. & Suar. loc. alleg. & Bonac. 1. 3. de cens. disp. 2. q. 3. p. 22.

Secunda habetur in cap. dura, de crimine falsi in hæc uerbis: Statuimus, ut generalis sententiæ excommunicationis promulgata, quam per singulas parochias faciatis frequentius inuocari. Quod si quis falsas litteras se habere cognoscit infra 20. dies litteras illas aut destruatur, aut resignet, si penam excommunicationis uoluerit euadere, quam nisi forsitan in mortis articulo sine specialis mandati nostri à quoquam uolumus relaxari, nec etiam præsumpta fuerit contra hoc absoluteio quamquam habeat firmitatis. Notandum est in prædicto Textu nullam fieri excommunicationem, sed solum præceptum diceclano impostum, ut excommunicationem promulget aduersus eos, qui litteras Sedis Apostolicæ falsas habent; neque eas destruant, vel resignant. Quare retinetur falsas litteras, dum à diceclano non promulgatur excommunicationis sententiæ, in nullam excommunicationem incidit. Promulgatâ autem à diceclano